

Wijkanalyse Hengelose Es

2010

Hengelose Es

WIJKANALYSE 2010

Gemeente Hengelo, afdeling Beleidsonderzoek en Geo Informatie
Oktober 2010
Postbus 18 7550 AA Hengelo
Tel. (074) 245 9256
E-mail: bgi@hengelo.nl

Overnemen van gegevens is toegestaan, mits de bron
"Gemeente Hengelo, Beleidsonderzoek en Geo Informatie "
duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

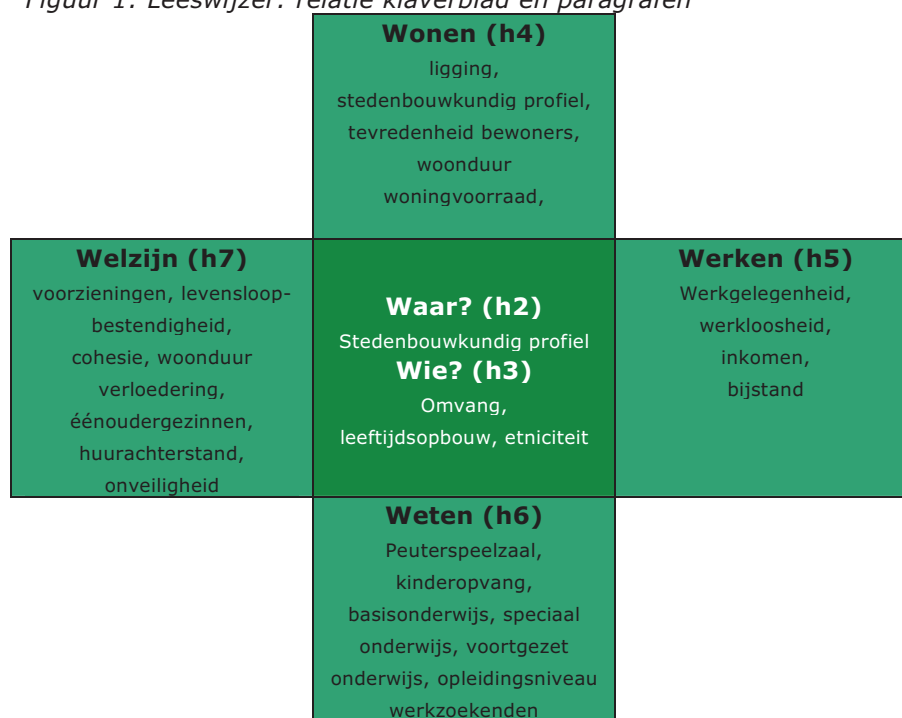
Inhoudsopgave	2
1 Inleiding en leeswijzer	3
2 Stedenbouwkundig profiel	4
Buurt 't Wilbert (buurt 12).....	5
Buurt Hengelose Es Noord (buurt 10)	6
Buurt Tichelwerk (buurt 11)	8
Timmersveld (buurt 13)	10
3 Demografische schets en prognose	12
Recente demografische ontwikkelingen	12
Bevolkingsprognose	14
4 Wonen	16
5 Werken	19
6 Weten	22
7 Welzijn	25
8 Synthese en SWOT-tabel	31

1 Inleiding en leeswijzer

Hoe staat het er voor met de wijk Hengelose Es? In deze Wijkanalyse wordt aan de hand van een beschrijving van de situatie in 2009/2010 een beeld geschetst van de wijk. Het beeld wordt opgebouwd uit statistische gegevens en resultaten uit de Veiligheidsmonitor (voorheen enquête leefbaarheid & veiligheid).

In de volgende hoofdstukken komen achtereenvolgens de thema's Wonen, Werken, Weten en Welzijn aan de orde. Deze manier van indelen wordt ook wel 'de klaverbladen' genoemd. Voorafgaand aan de klaverbladen is een hoofdstuk opgenomen met de belangrijkste informatie over het stedenbouwkundig profiel en de bevolkingsopbouw van de wijk. In onderstaande figuur is af te lezen welke onderwerpen in welk klaverblad te vinden zijn. Hoofdstuk 8 bevat een synthese en sluit af met een analyse van de sterke en zwaktes, en de kansen en bedreigingen van de wijk (SWOT-analyse).

Figuur 1: Leeswijzer: relatie klaverblad en paragrafen

Deze wijkanalyse bevat ook informatie uit interviews, die zijn gehouden met professionals en andere sleutelfiguren in het gebied. Voor de duidelijkheid is de informatie uit de interviews steeds cursief weergegeven.

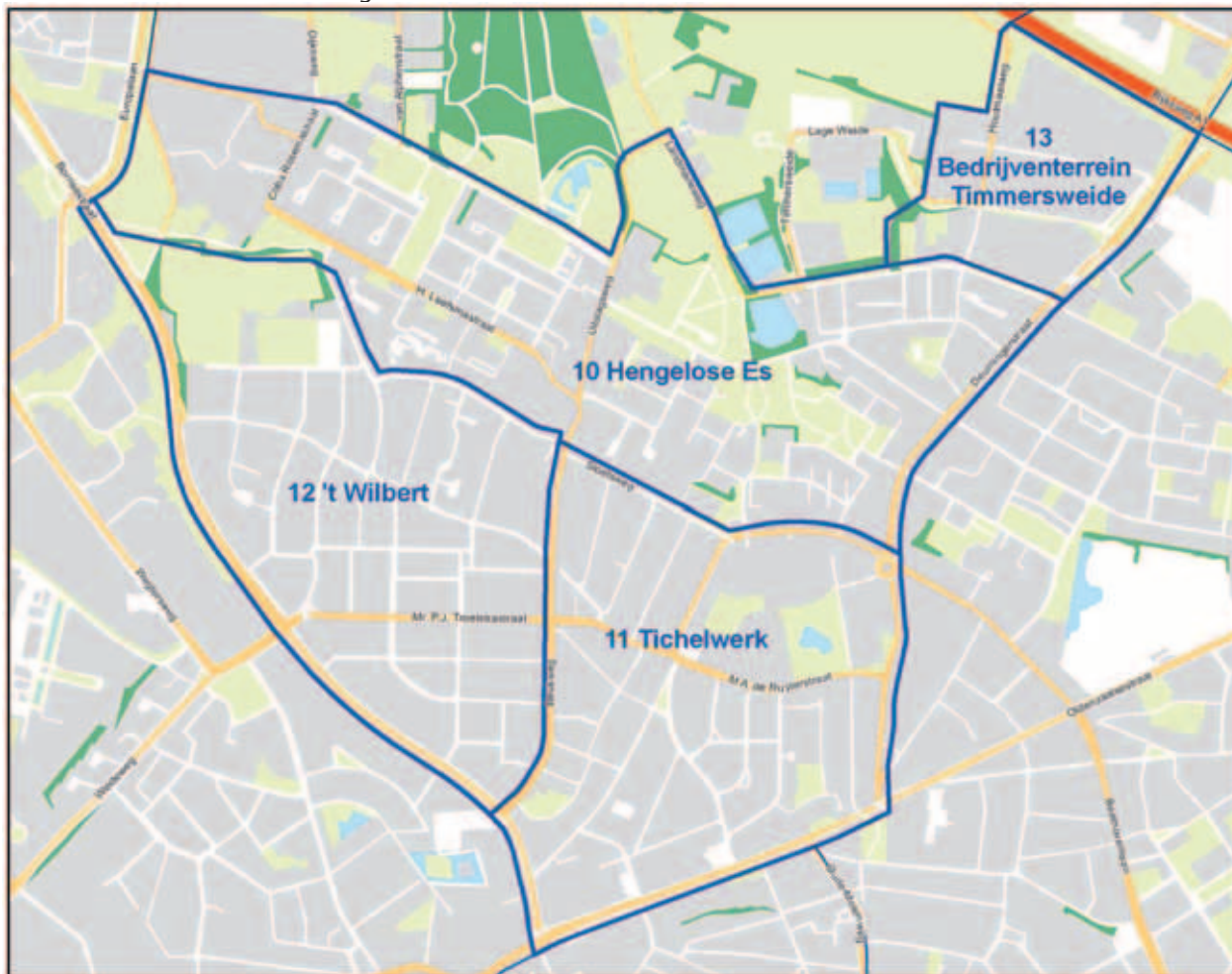
We hopen dat deze uitgebreide Wijkanalyse een goede basis vormt voor het Wijkperspectief en het Wijkprogramma.

2 Stedenbouwkundig profiel

Ligging en naamgeving

De Hengelose Es ligt aan de noordkant van het centrum. De wijk wordt begrensd door de Oldenzaalsestraat, de Deurningerstraat en de Bornsestraat. Aan de noordkant van de wijk loopt de grens langs de van Alphenstraat, ten zuiden van het Weusthagpark, via de Uitslagsweg, Landmansweg ten zuiden langs het Twentebad naar het noorden tot de A1. De wijk bestaat uit drie woonbuurten, de Hengelose Es Noord (buurt 10), Tichelwerk (buurt 11), 't Wilbert (buurt 12) en bedrijventerrein Timmersweide (buurt 13).

Kaart 1: Overzichtsk kaart Hengelose Es

Hieronder wordt een typering gegeven van de vier buurten in de Hengelose Es. Deze typering is ontleend aan de Welstandsnota 2004. Ook zijn de toen gemaakte beleidskeuzes weergegeven.

Buurt 't Wilbert (buurt 12)

Stedenbouwkundig is deze buurt een eenheid en te typeren als een tuindorp. Het wordt doorsneden door een laan, de Troelstrastraat.

		
<p>Tuindorpen</p>	<p>Laan</p>	

Tuindorpen

Historie

Na afbraak van het landhuis 't Wilbert in 1918/1919 werd een woonbuurt ontwikkeld. De architectonische en stedenbouwkundige kwaliteiten van 't Wilbert zijn zeer vergelijkbaar met 't Lansink.

Karakteristiek

De tuindorpen zijn in Hengelo de eerste wijken met een totaalplan waarin architectuur en stratenpatroon duidelijk op elkaar zijn afgestemd. Daarin zijn ook de voortuinen betrokken. Het straatprofiel is breed en er is veel openbaar groen. De wijken zijn elk samengesteld uit een beperkt aantal woningtypen die soms willekeurig, maar meestal per straat zijn geordend. Alle huizen zijn van baksteen, voornamelijk in donkere roodtinten. De meeste daken hebben rode, gebakken pannen. Entrees en aanbouwen zijn duidelijk vormgegeven als toevoegingen aan het hoofdgebouw. Woningen hebben één of twee lagen met een (forse) kap, soms met grote dakkapellen en flinke dakoverstekken. Veel voorkomende kapvormen zijn schild-, piramide- en zadeldak. De bebouwing in de Nijverheid bestaat vooral uit aaneengesloten woningen van één bouwlaag met een kap. Er is daar veel eenheid te herkennen in de bebouwing. In 't Wilbert is dat minder het geval. Er zijn met name twee-onder-éénkapwoningen te vinden met twee bouwlagen.

Waardering

Positief: De tuindorpen hebben een samenhangend totaalplan, aangevuld met een rijke verscheidenheid aan architectuur en aan details. Door hun beperkte omvang en duidelijke ordening vormen de tuindorpen een overzichtelijk geheel, waarin de zeer gevarieerde architectuur afwisseling brengt. De geringe bouwhoogte en de grote beschermende kappen zorgen voor een intiem karakter. Al deze eigenschappen maken de tuindorpen zeer geliefd.

Negatief: Een fors aantal woningen is aangetast door het gebruik van betonpannen, niet passende dakkapellen en toegevoegde luifels en reclames.

Beleidskeuzes

- instandhouden en versterken van de oorspronkelijke eenheid in architectuur, materiaal- en kleurgebruik, kapvorm en nokrichting
- herstellen en toepassen van de oorspronkelijke detaillering van gebouwen en bouwwerken
- tegengaan van verstoring van woningrijen door niet passende reclames en luifels

Buurt Hengelose Es Noord (buurt 10)

Deze buurt bestaat stedenbouwkundig gezien uit drie gebieden. Deze zijn te typeren als een

- Stempelwijk, dat is de strook net onder de Landmansweg / van Alphenstraat
- Cluster en woonerwijken bij Brecklenkamp en Bellinckhof.
- Een moderne inbreidingswijk met veel grondgebonden woningen (Medaillon).

		
Stempelwijk	Clusterwijk	Inbreidingsgebied

Stempelwijk

Historie

In de periode 1940 tot 1965 ontstonden de nieuwe stadswijken met een eigen architectuur en stedenbouwkundig plan: de zogeheten stempelwijken. In de jaren negentig is een deel van de bebouwing in de Hengelose Es gesloopt om plaats te maken voor nieuwe eengezinswoningen. De stempels werden hierbij in gewijzigde vorm gehandhaafd. Veel van de openbare ruimte werd ingeruild voor privé-tuinen.

Karakteristiek

Stempels zijn strenge composities van woongebouwen die een aantal malen worden herhaald en zo een wijk of buurt vormen. De stempels bestaan uit flats, rijen eengezinswoningen of uit een combinatie van beide types. De bouwblokken in de stempels zijn van alle kanten zichtbaar, er is ruimtelijk geen verschil tussen 'voorkant' en 'achterkant'. De openbare ruimte binnen de stempel vormt een aaneengesloten, doorlopend vlak. De standaard elementen in de openbare ruimte van de stempelwijken zijn gazon, bomen en struiken, een strak geordend stratenpatroon, water en parkeerplaatsen. Wanneer de stempels (gedeeltelijk) bestaan uit eengezinswoningen wordt de openbare ruimte afgewisseld met stroken privé-tuinen.

Waardering

Positief: De stempelvorming zorgt voor een overzichtelijke opbouw van de wijk. Er is een overvloed aan openbare ruimte en openbaar groen, direkt bereikbaar vanuit de woningen en geschikt voor allerlei vormen van gebruik. Het ontbreken van een veelheid aan aan- en uitbouwen aan de voorzijde (zoals erkers en dakkapellen) zorgt ervoor dat de duidelijke stempelvorming intact blijft.

Negatief: De samenhang tussen woningen en buitenruimte is deels verloren gegaan door de aanleg van ontsluitingswegen, parkeerplaatsen en aan particulieren uitgegeven tuinen omringd door schuttingen en hoge hagen. Zo komt het voor dat openbare ruimten nu omringd zijn door schuttingen.

Beleidskeuzes

- er wordt gestreefd naar passende en kwalitatief goede oplossingen voor de aansluiting van gebouwen op maaiveld om de levendigheid en continuïteit van de openbare ruimte te behouden en te verbeteren
- instandhouden en versterken van de oorspronkelijke stempelstructuur
- instandhouden en versterken van de samenhang tussen gebouwen binnen een wijk, door eenheid in kleurgebruik, materiaalgebruik en architectuur toe te passen
- herstellen en toepassen van de specifieke sobere detaillering van gebouwen en bouwwerken

Inbreidingsgebied

Karakteristiek:

Nieuwe inbreidingen zijn geplande invullingen vanaf de jaren '90 binnen reeds bestaande wijken. Zij vertonen een thematische samenhang voor wat betreft het stedenbouwkundig ontwerp. De woningen of wooneenheden zijn onmiskenbaar seriematig gebouwd, maar per blok of straatwand ontstaat er een eenheid in architectuur baksteen. De kleurstelling is per inbreiding consequent doorgezet, maar contrasteert sterk met de omringende buurten, over het algemeen oude woonbuurten met donkere kleuren.

Waardering

Positief: De kleinere, op zichzelf staande inbreidingen vormen welkome herkenningspunten in de stad. De schakelgebieden completeren het weefsel van de stad. Alle inbreidingen beschikken over een grote hoeveelheid openbare ruimte in vergelijking tot de omringende oude woonbuurten.

Beleidskeuzes

Het beleid is erop gericht de specifieke architectonische kwaliteiten van de inbreidingsgebieden te handhaven en daar waar nodig te versterken.

Cluster en woonerfwijk

Historie

In de jaren zeventig ontstond er behoefte aan woonbuurten, die niet volgens een zeer strak patroon waren opgezet. Men wilde meer variatie in vormgeving, in reactie op de eentonigheid van de eerste naoorlogse wijken.

Karakteristiek:

De woonerfwijken zijn volledig gericht op wonen, waarbij de nadruk zeer sterk op eengezinswoningen ligt; Deze wijken moesten de beslotenheid, gezelligheid en veiligheid bieden die in de stempelwijken werd gemist. De bebouwing is grotendeels georganiseerd rond ingesloten openbare ruimte met veel groen waar de auto te gast is.

De woonerven zijn aan elkaar geschakeld in kronkelende bloemkoolachtige structuren, waarin het makkelijk verdwalen is. Alle huizen zien er hetzelfde uit: De architectuur is eenvoudig, net als de detaillering en het materiaalgebruik: baksteen, hout en dakpannen. Kenmerkend voor woonerfwijken is dat de woningen niet echt een herkenbare voor- en achterkant hebben. Aan de "voorkant" van het huis ligt vaak een carport of een garage en een schuur. De "achterkant" met tuin is gericht op de doorgaande wegen. Hoge schuttingen en brede groenzones isoleren de wijk zo letterlijk van de omgeving.

Waardering

Positief: Een woonerfwijk is een buurt met een rustige sfeer en met veel openbare ruimte en groen. Zeer waardevol zijn de aaneengesloten groene open ruimtes in de wijken. De huizen zijn over het algemeen eenvoudig en doeltreffend vormgegeven en gematerialiseerd.

Negatief: Diverse woningen voldoen niet meer aan de huidige eisen en moeten aangepast worden. De toevoegingen en bijgebouwen aan woonhuizen kunnen afbreuk doen aan de woonhuizen zelf en aan de woonomgeving.

Beleidskeuzes

Bouwiniciatieven krijgen veel ruimte. Ze kunnen bijdragen aan de levendigheid en diversiteit van de wijk. Belangrijk is dat toevoegingen de binding van de woning met het erf en de openbare ruimte versterken.

Buurt Tichelwerk (buurt 11)

De buurt Tichelwerk kent stedenbouwkundig een grote diversiteit. De belangrijkste deel van de buurt is te typeren als een oude woonbuurt met daarnaast als linten de belangrijkste straten erdoor en de Oldenzaalsestraat. Een ander zwaartepunt vanuit stedenbouwkundig oogpunt is het Complex Tichelwerk

		
oude woonbuurt	linten	complex

Oude woonbuurt

Historie

Omstreeks 1900 werden de nabij de dorpskern gelegen gebieden tussen de oude landwegen (linten) ontwikkeld voor woningbouw. In deze gebieden werd een regelmatig stratenpatroon aangelegd en de daaraan gelegen kavels werden grotendeels individueel uitgegeven en stuksgewijs bebouwd met vrijstaande woonhuizen. Door verschillen in bouwperiode kennen deze gebieden onderling verschillen in architectuur en samenhang.

Karakteristiek

De oude woonbuurten zijn samenhangende buurten, die in een schil rond de binnenstad liggen. De buurten hebben een dorpsse sfeer met bescheiden, weinig nadrukkelijke bebouwing. De straatwanden bestaan uit (half)vrijstaande woningen met grote overeenkomsten in bouwmassa, architectuur, materiaalgebruik en kleur. Binnen deze eenheid is er een grote variatie in rooilijn, nokrichting, gevelindeling en detaillering. Veel woningen hebben van oudsher aanbouwen in de vorm van dakkapellen, overdekte entrees en erkers, bij andere woningen zijn deze later toegevoegd. Het overgrote deel van de woningen is gebouwd met traditionele bouwmaterialen: (rode) bakstenen en (zwarte) dakpannen.

Waardering

Positief: De centrale ligging en het bijzondere karakter maken deze buurten zeer gewild. De bebouwing is samenhangend en toch gevarieerd. Het specifieke karakter van deze buurten en hun samenhang maakt ze tot herkenbare gebieden in de stad met een kleinschalige, typisch Hengelose uitstraling.

Negatief: De ruimtelijke samenhang is in de loop van de tijd aangetast door afwijkende nieuwbouw. In de ene wijk is deze aantasting sterker dan in de andere. Veel woningen zijn esthetisch slecht gerenoveerd: aanbouwen met slechte verhoudingen en niet in de context passende materialen als betonpannen, kunststof kozijnen en boeidelen uit volkernmateriaal (Trespa e.d.).

Beleidskeuzes

- instandhouden en versterken van de samenhang in bebouwing
- instandhouden en versterken van de diversiteit aan kleur- en materiaalgebruik en detaillering
- het karakter van de buurt daar waar nodig herstellen, door omvangrijke bouwvolumes en herhaling van hetzelfde woningtype tegen te gaan

Linten

Karakteristiek

De linten zijn niet gelijkmatig, maar schoksgewijs in de tijd ontwikkeld langs paden en wegen die vroeger Hengelo verbond met dorpen en buurtschappen. Ook nu nog wordt er in de linten veel gebouwd. Hierdoor zijn ze zeer gevarieerd voor wat betreft het uiterlijk, het materiaalgebruik. Elk pand is anders. Woningen, winkels, bedrijven en horeca wisselen elkaar af. De rooilijn varieert, evenals de kaprichting, voortuinen zijn al of niet aanwezig. Er zijn sterke overeenkomsten in bouwhoogte: woningen zijn over het algemeen één of twee lagen met een kap, bedrijfsgebouwen passen zich aan deze hoogte aan. Panden zijn meestal hoger dan breed. In de meeste gevallen is er een goede verhouding tussen bouwhoogte en de breedte van het straatprofiel. Door de individuele panden overwegen de verticale lijnen in het straatbeeld. In de linten zijn zeer veel invullingen uit latere perioden te vinden. Door dit alles bieden de linten een gevarieerd maar samenhangend geheel en hebben een dorpsaandoend karakter. De architectonische kwaliteit van de bebouwing varieert. De toegepaste bouwmaterialen zijn vaak baksteen, pleisterwerk en dakpannen in verschillende kleuren. De mate van detaillering van de gebouwen verschilt sterk.

Waardering

Positief: De bouwkundige en functionele 'eenheid in verscheidenheid' zorgen voor een levendige en dorps aandoende sfeer binnen het gebied. De bebouwing langs de linten heeft in het algemeen identieke verhoudingen tussen hoogte en breedte: panden zijn in het algemeen hoger dan dat ze breed zijn.

Negatief: Omvangrijke (bedrijfs)bebouwing en herhaling van hetzelfde woningtype in de linten onderbreken het ritme en tasten het karakter van de linten aan.

Beleidskeuzes

- instandhouden en versterken van de diversiteit aan bouwtypen in de linten
- instandhouden en versterken van de diversiteit aan kleur- en materiaalgebruik en detaillering
- het ritme en karakter van de linten daar waar nodig herstellen, door omvangrijke bedrijfsbebouwing en herhaling van hetzelfde woningtype tegen te gaan.

Complex Tichelwerk

Historie

De naam Tichelwerk herinnert aan de steenfabriek die hier vroeger in de buurt was gevestigd. Het huidige terrein van Tichelwerk was een erf van 11 hectare groot, waar de gebakken stenen werden opgeslagen. In de jaren negentig van de vorige eeuw werd besloten om van het gebied een onderwijspark op een gemeenschappelijk, openbaar terrein te maken. Toen is ook de Bataafse Kamp hier naar toe verhuisd.

Karakteristiek

Een complex is een combinatie van gebouwen of een samengesteld gebouw op een samenhangende en begrensde ondergrond. Complexen zijn eigen wereldjes, 'eilanden' die zich duidelijk van hun omgeving onderscheiden qua stedenbouwkundige opzet en architectuur door een verschil in afmeting met de gebouwen uit de omgeving, een bijzondere architectuur en een duidelijke begrenzing. Het Tichelwerk ligt binnen een ring van regelmatige woonstraten en doorgaande verkeerswegen.

Waardering

Positief: Complex Tichelwerk heeft grote waarde voor de stad. Het is een concentratiepunt in de stad, verlevendigt en doorbreekt de gelijkvormigheid van de omliggende gebieden. Er is een grote hoeveelheid (openbare) ruimte en een sterke wisselwerking van die ruimte met de gebouwen. De architectuur is bijzonder en vormt een sterk contrast met de omgeving. Ook is het een oriëntatiepunt in de stad.

Beleidskeuzes

- in stand houden en versterken van de stedenbouwkundige en architectonische samenhang binnen een complex

Timmersveld (buurt 13)

Timmersveld is een bedrijventerrein met een stukje lintbebouwing op de hoek Landmansweg en Deurningerstraat.

		
bedrijventerrein	bedrijventerrein	lintbebouwing

Bedrijventerrein

Karakteristiek:

Timmersveld ligt aan de rand van de stad en is goed bereikbaar vanaf het hoofdwegennet. De openbare ruimte is er niet bedoeld als verblijfsruimte maar puur als ordenend principe – een kantlijn. Over het algemeen ligt de rooilijn ver terug of ontbreekt deze geheel. Het gebied is sterk van de omgeving gescheiden door het verschil in functie, de stedenbouwkundige opzet en de afwijkende bebouwing. Het terrein wordt gekenmerkt door grote, doosvormige bedrijfshallen, veel variatie in gebouw-grootte en eenheid in bouwhoogte. De gezamenlijke bedrijven hebben geen collectieve uitstraling. De vormgeving is vaak meer gericht op de uitstraling en imago van het eigen bedrijf. De variatie in kleuren is groot en bedoeld om te onderscheiden. Net als de reclame-uitingen op het gebouw en op het terrein. De gebruikte materialen zijn velerlei, vaak licht van gewicht, en een min of meer technisch uiterlijk: gevelbeplating van metaal en kunststof, afgewisseld met glaspartijen en baksteen geveldelen.

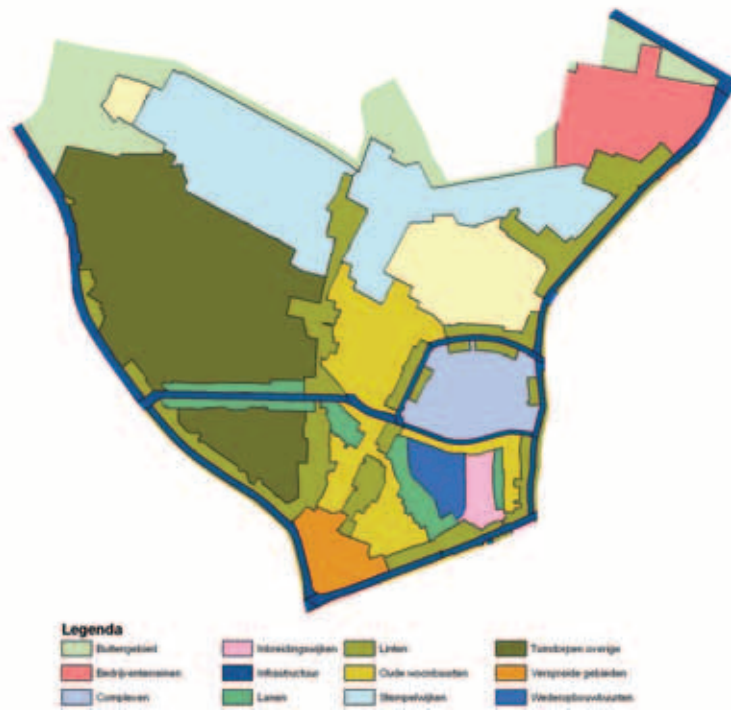
Waardering:

Positief: De gebouwen hebben over het algemeen een opvallende functionele uitstraling en een eenvoudige architectuur met simpele hoofdvormen. Door deze gemeenschappelijke eigenschappen kunnen de bedrijfsgebouwen 'veel verdragen' waar het toevoegingen en uitbreidingen betreft.
 Negatief: Er is gebrek aan structuur. Een eenduidige rooilijn ontbreekt of lijkt te ontbreken. Doordat de bedrijven te dicht op elkaar staan, het voorterrein als opslagruimte dienst doet en het parkeren niet goed is geregeld, heeft het bedrijventerrein een negatieve uitstraling.

Beleidskeuzes

- de architectonische kwaliteit van het bedrijventerrein, de gebouwen en het terrein daaromheen waar nodig verbeteren
- tegengaan van de negatieve uitstraling veroorzaakt door zichtbare opslag en erfafscheidingen.

Kaart 2: Stedenbouwkundige structuur Hengelse Es

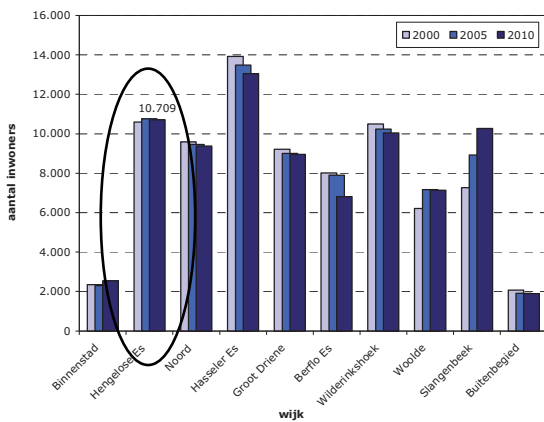
3 Demografische schets en prognose

Recente demografische ontwikkelingen

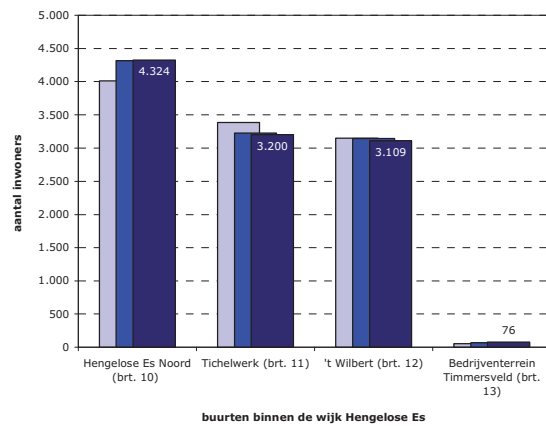
De wijk Hengelose Es telt in totaal 10.709 inwoners (1-1-2010). De wijk is qua inwonertal vergelijkbaar met de wijken Wilderinkshoek en Slangenbeek, deze hebben beide ook iets meer dan 10.000 inwoners (zie figuur 2). De Hengelose Es is ten opzichte van 2000 met ruim honderd inwoners gegroeid (+111). Per buurt is de ontwikkeling wel enigszins verschillend: de buurt Hengelose Es Noord kende tussen 2000 en 2010 een toename van 313 inwoners. Het aantal inwoners van Tichelwerk nam juist wat af (-185). In 't Wilbert (-41) en Bedrijventerrein Timmersveld (24) waren de verschuivingen minder groot.

De gemiddelde leeftijd in de Hengelose Es ligt met 40,0 jaar vrijwel exact op het Hengelo's gemiddelde (39,8 jaar). De bevolkingsopbouw van de Hengelose Es en Hengelo vertonen dan ook veel overeenkomsten (zie figuur 3). Tussen de buurten zijn de verschillen groter: de buurt Hengelose Es Noord is de jongste buurt (gemiddeld 35,8 jaar), Tichelwerk de oudste (gemiddeld 45,4 jaar).

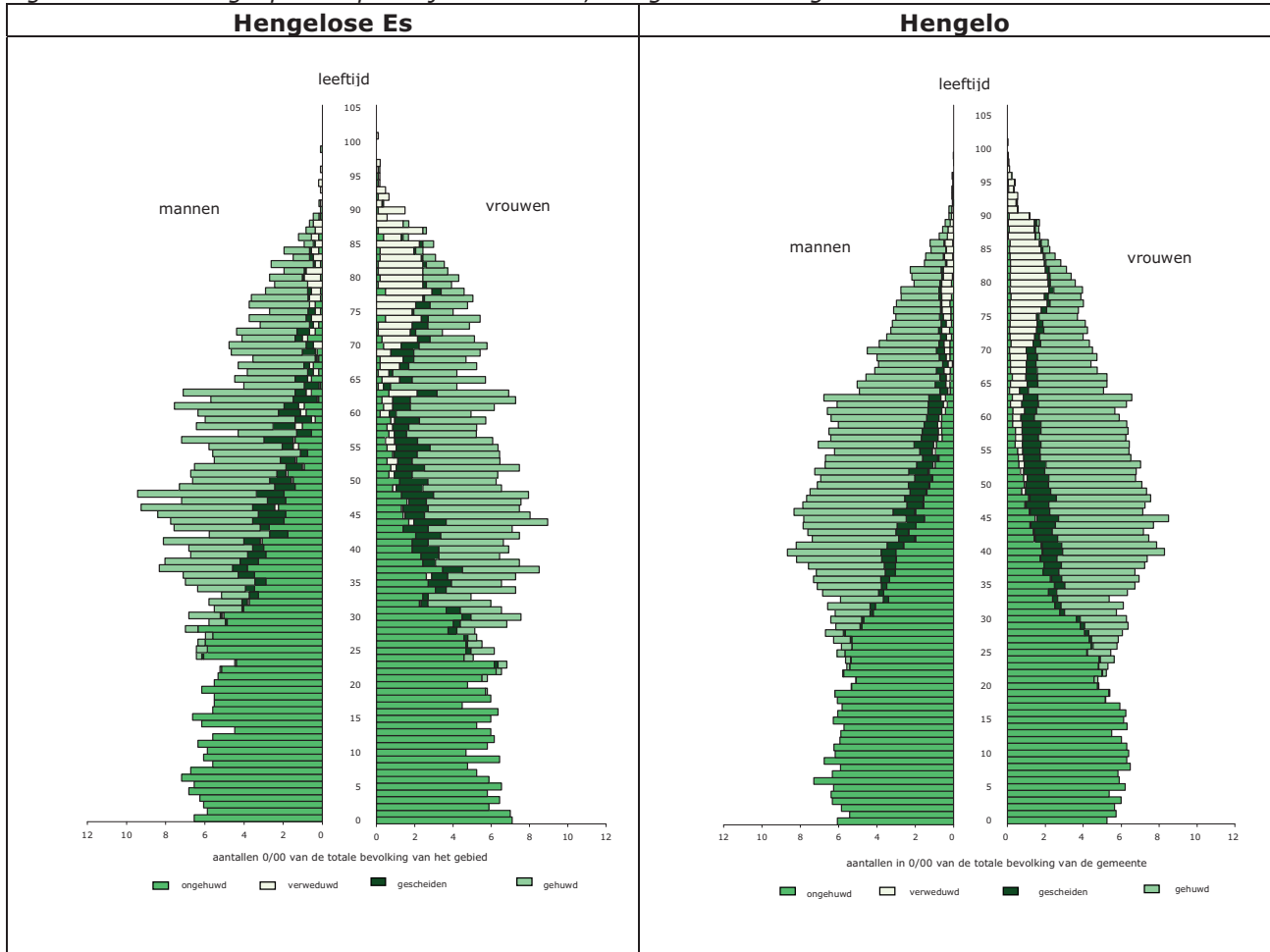
Figuur 2: Inwoners per wijk, 2000-2010

Figuur 3: Inwoners per buurt, 2000-2010

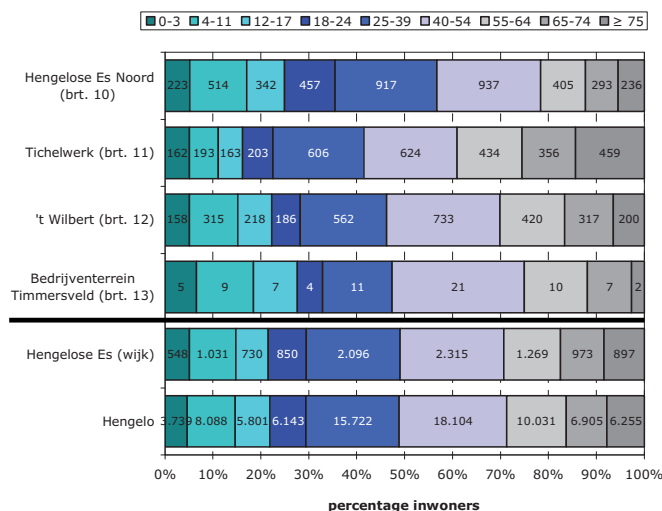

Figuur 4: Bevolkingsopbouw per 1 januari 2010, Hengelse Es vergeleken.

Vergeleken met het gemiddelde van Hengelo telt de Hengelse Es naar verhouding evenveel ouderen: 29% van de inwoners is 55 jaar of ouder. In totaal gaat het om 1.269 55-64-jarigen, 973 65-74-jarigen en 897 75+'ers. Het aandeel 55+'ers ligt het hoogst in de buurt Tichelwerk (39%). In totaal zijn dit 3.139 55+'ers. Ook het aandeel jongeren tot 18 jaar (22%) ligt precies op het Hengelse gemiddelde. De buurt Hengelse Es Noord is binnen de wijk de buurt met het hoogste aandeel 0-17-jarigen (25%). In figuur 5 zijn gedetailleerde aantallen van verschillende leeftijdsgroepen opgenomen.

Figuur 5: Bevolkingsopbouw per 1 januari 2010, Hengelse Es vergeleken.

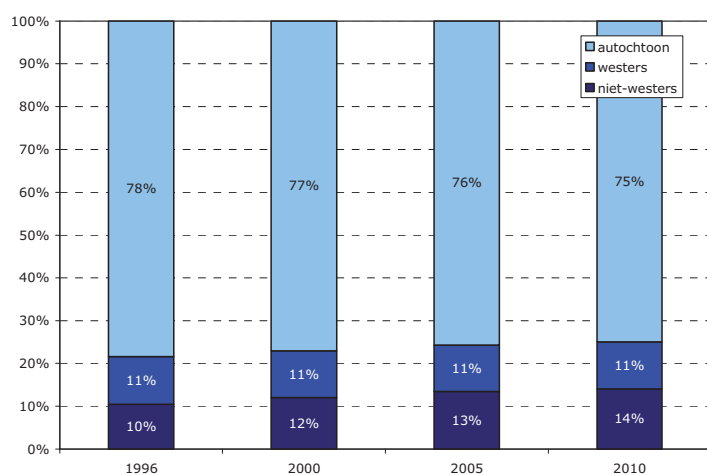
Herkomstgroepen

Zo'n 25% van de bewoners van de wijk hebben een niet-Nederlandse etniciteit. Dat wil zeggen dat zij zelf of (één van) de ouders in het buitenland geboren zijn. Bij 14% gaat het om mensen met niet-westerse achtergrond. Dit percentage is in de periode 1996 – 2010 gestegen van 10% naar 14%. (Hengelo 8% - 11%). Het wat hogere percentage niet-westerse allochtonen komt voor rekening van de buurt Hengelose Es Noord. In de overige buurten is dit percentage naar juist wat lager dan gemiddeld.

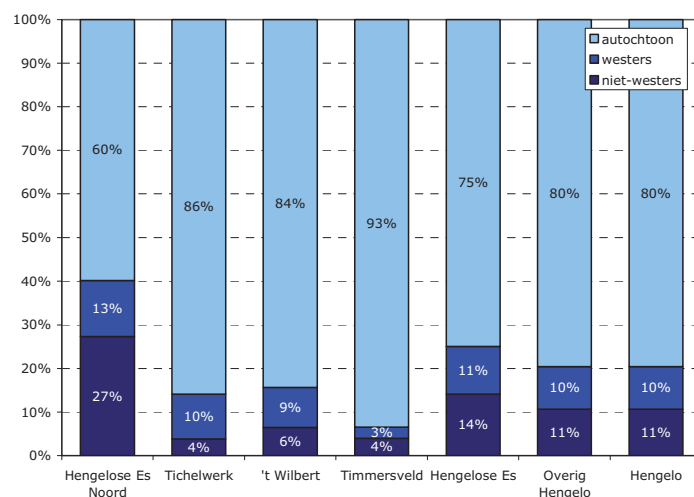
Tijdens de interviews kwam naar voren dat de verschillende groepen grotendeels wel naast elkaar leven, maar niet echt met elkaar. Dit wordt gezegd over de verschillende buurten van de Hengelose Es, maar bijvoorbeeld ook over de verschillende herkomstgroepen binnen de Hengelose Es Noord. Dit naast elkaar leven komt op meerdere gebieden terug: van basisscholen tot vrijwilligerswerk, en van verenigingsbesturen tot ouderenzorg.

Overigens zijn vier van de tien volwassen bewoners van de Hengelose Es 'geboren en getogen' Hengeloërs. Dit percentage ligt vrijwel op het stedelijk gemiddelde. In Groot Driene is maar 35% 'geboren en getogen Hengeloërs', Wilderinkshoek is dit percentage het hoogste, namelijk 47%.

Figuur 6: Bevolking Hengelose Es naar herkomstgroep, 1996 – 2010.

Figuur 7: Bevolking Hengelose Es naar herkomstgroep, en buurt, 2010.

Bevolkingsprognose

Het totaal aantal inwoners in de Hengelose Es blijft naar verwachting ook op lange termijn vrij stabiel. De Primos-prognose¹ van bureau AbfResearch uit Delft voorspelt in 2025 en 2030 vrijwel even veel inwoners voor de wijk als in 2010. Primos-prognose biedt, net als andere prognoses, natuurlijk geen absolute zekerheid. En een stabiel aantal inwoners betekent ook niet dat er niets zal veranderen in de wijk: Binnen de verschillende leeftijdsgroepen zijn er wel degelijk verschillen. Zo neemt het aandeel 65+'ers in de wijk toe tot 21% (zie tabel 1). De gemiddelde woningbezetting daalt ook nog wat. Dit duidt op een hoger aantal eenpersoonshuishoudens.

¹ De Primos-prognose geeft de meest waarschijnlijke toekomstige ontwikkelingen op regionaal en lokaal niveau weer, op basis van de huidige inzichten. Het totaal van alle lokale bevolkingsprognoses komt altijd overeen met de nationale bevolkingsprognose van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Tabel 1: Uitkomsten bevolkingsprognose Hengelose Es, 2010 – 2030.

	2008	2009	2010	2015	2020	2025	2030
% toename / afname t.o.v. 2010							
0-19				0%	0%	-1%	-1%
20-64				-2%	-3%	-4%	-6%
65-75				7%	14%	10%	13%
75 e.o.				5%	5%	16%	23%
totaal				0%	0%	0%	0%
aandelen doelgroepen							
% 0-19 jaar	24%	24%	24%	24%	24%	24%	24%
% 20-64 jaar	59%	58%	58%	57%	56%	56%	55%
% 65 jaar	18%	18%	18%	19%	20%	20%	21%
totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
% niet-westerse allochtonen	15%	12%	13%	14%	15%	16%	18%
% eenpersoons huishoudens	40%	39%	38%	38%	38%	39%	39%
Aantal woningen t.o.v. 2010							
				52	102	140	140
gemiddelde woningbezetting	2,11	2,11	2,10	2,08	2,06	2,04	2,03

Bron: Primos Lokaal, referentieprognose 2010.

4 Wonen

Centrale punten voor 'wonen' in de Hengelose Es

Potentie Centrale ligging Karakteristieke buurten	Aandacht Kwaliteit (huur)woningvoorraad (deel wordt gesloopt) Bewonersoordeel Veiligheid
--	--

Algemeen

In de wijk is de bewonersorganisatie Hengelo Midden actief. Het wijkblad Kiek'n op 'n Es wordt uitgegeven door de Communicatie Werkgroep Hengelose Es (CWHE).

Tevredenheid bewoners

In 2009 is in Hengelo de Veiligheidsmonitor gehouden. Dit is een uitgebreide enquête onder inwoners over leefbaarheid, veiligheid en slachtofferschap. Door het grote aantal enquêtes is het mogelijk om ook op wijkniveau een uitsplitsing te maken. De belangrijkste indicatoren uit de Veiligheidsmonitor zijn vermeld in onderstaande tabel.

De bewoners van de Hengelose Es zijn over het algemeen redelijk tevreden over de buurt waarin ze wonen. Het rapportcijfer dat ze gemiddeld geven voor de woonomgeving is een 7.1; de leefbaarheid waarden ze gemiddeld met een 7.2. Voor Hengelo totaal zijn deze beide rapportcijfers een 7.3. De score 'sociale cohesie' zit zelfs exact op het stedelijk gemiddelde (6,2).

Voor vier van de vijf indicatoren uit tabel 2 behoort de Hengelose Es tot de middenmoot. Enige uitzondering hierop is het rapportcijfer veiligheid (6,6). De wijk behoort samen met de Berflo Es (6,3) en Binnenstad (6,4) tot de drie wijken met de laagste score op deze indicator.

Tijdens de interviews werd het onderwerp veiligheid vaak genoemd. Genoemd worden dan hangjongeren, inbraken, maar ook schietincidenten van jaren gelden liggen soms nog vers in het geheugen. Men doelt dan steeds op de Hengelose Es Noord. Onveiligheidsgevoelens kunnen ook te maken hebben met een beperkte sociale cohesie. Als men bijvoorbeeld van een groepje hangjongeren er een via via kent, oogt zo'n groepje al veel minder bedreigend.

Tabel 2: Het oordeel van de bewoners over hun wijk, Hengelose Es vergeleken (2009)

jaar	Binnenstad	Hengelose Es	Noord	Hasseler Es	Groot Driene	Berflo Es	Wilderinkshoek	Woolde	Slangenbeek	Buitengebied	Hengelo
Sociale cohesie (score 0 - 10)	2009 5,7	6,2	5,8	6,2	6,0	5,5	6,5	6,1	6,5	7,7	6,2
Woonomgeving (rapportcijfer)	2009 7,1	7,1	6,9	7,5	7,5	6,7	7,2	7,4	7,8	8,0	7,3
Leefbaarheid (rapportcijfer)	2009 6,9	7,2	6,9	7,4	7,5	6,6	7,2	7,4	7,7	7,7	7,3
Veiligheid (rapportcijfer)	2009 6,4	6,6	6,7	7,2	7,2	6,3	7,1	7,1	7,5	7,0	7,0
Ontwikkeling buurt in afgelopen jaar (saldo + en -)	2009 -14	-8	-11	-13	-13	-11	-10	-1	3	-6	-8

Bron: Veiligheidsmonitor Hengelo 2009.

In 2009 zijn totaal 1.027 bewoners van de Hengelose Es verhuisd. Dit is 10% van het totaal. Voor Hengelo totaal is dit percentage ook 10%. De wijk Binnenstad kende het hoogste percentage verhuizers (20%), Slangenbeek het laagste (6%).

Eén op de vijf verhuizers (19%) bleef binnen de Hengelose Es. Gemiddeld is dit 18%. Ook op dit punt blijkt de Hengelose Es dus vrij gemiddeld. De wijk Slangenbeek kent het hoogste percentage "doorstromers" binnen de wijk.

Tabel 3: Aantal verhuisde personen binnen en tussen de wijken, gemeente Hengelo, 2009.

herkomstwijk	wijk van bestemming										herkomst Hengelose Es	bestemm. Hengelose Es	saldo met Hengelose Es	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9				totaal
0 Binnenstad	41	33	34	16	31	32	34	27	28	5	281	21	33	+12
1 Hengelose Es	21	194	84	29	45	52	60	61	35	6	587	194	194	-
2 Noord	47	129	194	98	90	75	66	46	55	1	801	84	129	+45
3 Hasseler Es	28	41	90	146	22	39	32	30	77	5	510	29	41	+12
4 Groot Driene	16	41	62	42	138	33	26	33	56	1	448	45	41	-4
5 Berflo Es	22	84	80	34	96	245	149	61	39	1	811	52	84	+32
6 Wilderinkshoek	23	59	63	44	54	78	142	47	13	1	524	60	59	-1
7 Woolde	16	45	41	24	22	28	57	94	22	14	363	61	45	-16
8 Slangenbeek	15	31	44	22	24	21	16	21	172	4	370	35	31	-4
9 Buitengebied	1	3	-	3	2	1	7	4	11	11	43	6	3	-3
totaal	230	660	692	458	524	604	589	424	508	49	4.738	587	660	+73

Bron Gemeente Hengelo (GBA), bewerking afdeling Beleidsonderzoek en Geo Informatie.

De hoge doorstroom wordt regelmatig genoemd in de interviews. Het beeld dat geschetst wordt is dat veel mensen, die om een woning verlegen zitten, een woning in de Hengelose Es accepteren. Zij wonen wel in hun flatje of huis, maar ze hebben eigenlijk niks met de wijk en hun woonomgeving.

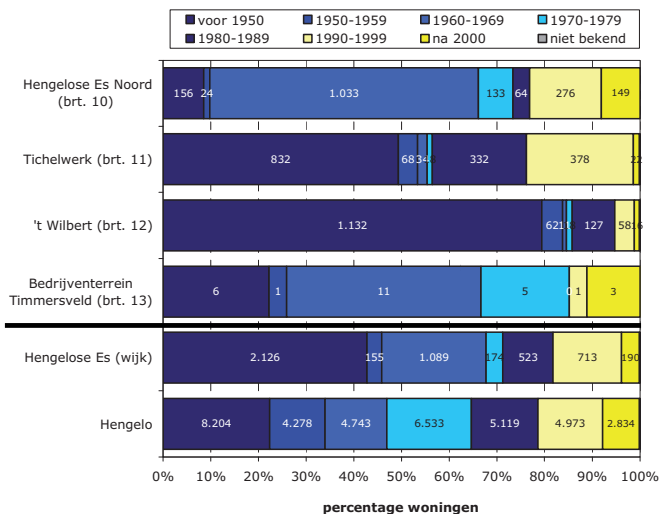
Vanuit de wijken Noord, Berflo Es, Binnenstad en Hasseler Es verhuisden meer mensen naar de Hengelose Es dan omgekeerd. Met Woolde was het saldo juist negatief (-16). Met de overige wijken (Groot Driene, Wilderinkshoek, Slangenbeek en Buitengebied) was het saldo vrijwel nul.

Bouwperiode en woningtype

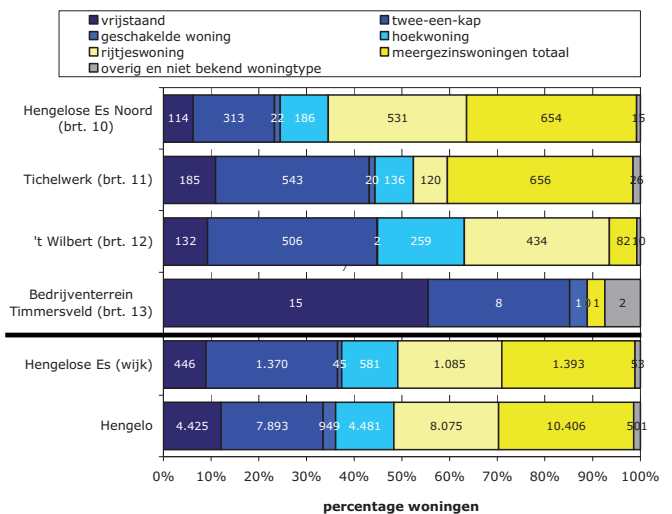
De wijk Hengelose Es is grotendeels een wijk op leeftijd. Vier van de tien woningen (43%) zijn gebouwd vóór 1950. Gemiddeld in Hengelo is dit nog geen kwart (22%). Van de drie woonbuurten is 't Wilbert het oudst qua bebouwing. Hier is 79% van de woningen van vóór 1950. Ook in Tichelwerk is de helft (49%) van de woningen gebouwd voor 1950. In de Hengelose Es Noord staan relatief veel (56%) woningen uit de jaren 60.

De woningtypen in de wijk komen ruwweg overeen met het Hengelose gemiddelde. Per buurt zijn er aanmerkelijke verschillen. De Hengelose Es Noord kent veel appartementen en rijtjeswoningen. Tichelwerk en 't Wilbert kennen verhoudingsgewijs veel twee onder een kapwoningen en vrijstaande woningen.

Figuur 9: Woningvoorraad naar bouwperiode, Hengelose Es vergeleken, 1-1-2009

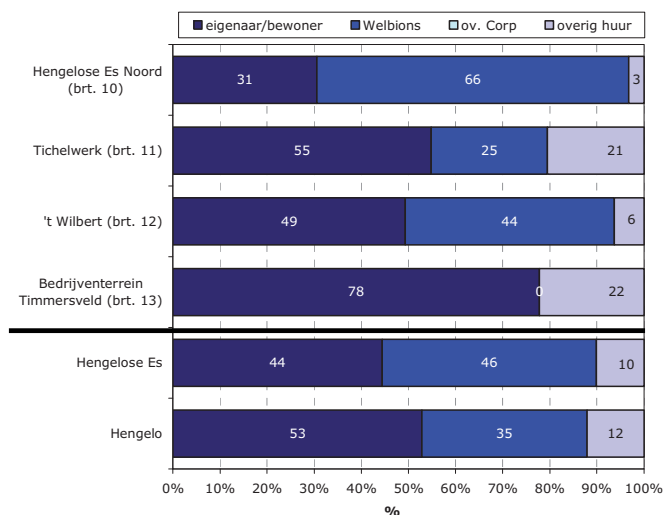
Figuur 10: Woningvoorraad naar woningtype, Hengelose Es vergeleken, 1-1-2009

Eigendomsverhouding

De wijk Hengelose Es bestaat voor 44% uit koopwoningen. Dit is wat minder dan het stedelijk gemiddelde (53%). De overige 56% zijn vooral woningen van Welbions (46%) en overige huur (10%). In de buurt Hengelose Es Noord is maar liefst 66% in eigendom van Welbions, en speelt "overige huur" geen rol van betekenis (3%). Het eigenwoningbezit en Tichelwerk (55%) en 't Wilbert (49%) ligt in de buurt van het stedelijk gemiddelde. In Tichelwerk is tenslotte opvallend veel "overige huur" (o.a. beleggers).

Figuur 11: Woningvoorraad naar eigendomsverhouding, Hengelose Es vergeleken, 1-1-2010

De prijs en kwaliteit huurwoningen

Vrijwel alle huurwoningen van Welbions in de Hengelose Es hebben een huurprijs van minder van 511 euro per maand (96%). Dit zijn 923 woningen in de prijsklasse tot 357 euro, en 1.227 in de prijsklasse 357-511 euro (cijfers per 1-7-2010).

Meer dan de helft van de huurwoningen valt qua woontechnische kwaliteit in de categorie 'goed' (44%) of zeer goed (10%). In de Hengelose Es Noord zijn echter 280 woningen, die als een 'zeer slechte' kwaliteit hebben. De overige 33% valt in de middencategorie. Een deel van de woningen met een 'zeer slechte' kwaliteit wordt binnenkort gesloopt.

Veel geïnterviewden zijn uitgesproken positief over de herstructureringsplannen van de laagbouwwoningen in de Hengelose Es. Gewezen wordt op de gezondheidseffecten voor de mensen vanwege het optrekkende vocht. Maar de huidige slechte staat van deze woningen nodigt ook niet meer uit om de woning en woonomgeving netjes te houden. Anderen wijzen er juist op dat een herstructurering alleen niet een echte oplossing is. Zij waarschuwen dat als dezelfde bewoners terugkomen, de situatie weer snel verslechtert.

De geïnterviewden zijn het er wel over eens dat de te herstructureren laagbouwwoningen een veel te lage kwaliteit hebben. Een fysiek probleem, waar ook een fysieke oplossing bij past. Wel wordt vaak aandacht gevraagd voor de mensen, die nu in de woningen wonen.

De gemiddelde huurwoning in de Hengelose Es heeft een D of E label. Enkele woningen 32 hebben al een A-label, maar er zijn er ook nog vrij veel met een F (294) of zelfs het meest onzuinige G-label (248). Dit betekent dat de bewoners maken hebben met relatief hoge energierekeningen.

5 Werken

Centrale punten voor 'werken' in de Hengelose Es

Potentie Broedplaatsmilieus voor starters	Aandacht werkloosheid / bijstandsonvangers lage inkomens
---	---

Werken samengevat

De wijk Hengelose Es Noord 'scoort' op het klaverblad 'Werken' vaak minder goed dan andere wijken. Ditzelfde geldt voor de wijken Noord en Berflo Es. Het aantal banen in de wijk is redelijk op peil, maar de wijk telt naar verhouding veel werklozen (8% NWW'ers). Het gemiddeld huishoudensinkomen ligt met € 25.700 zo'n 11% onder het Hengelo's gemiddelde. Dit hangt samen met het relatief hoge percentage bijstandsonvangers.

Tabel 4: Samenvattend overzicht klaverblad Werken, Hengelose Es vergeleken.

	jaar	Binnenstad	Hengelose Es	Noord	Hasseler Es	Groot Driene	Berflo Es	Wilderinkshoek	Woolde	Slangenbeek	Buitengebied	Hengelo
aantal banen per 100 15-64-jarigen	2009	294	37	23	14	70	48	179	345	16	42	86
aantal NWW'ers als % van het aantal 15-64-jarigen	2010	6	8	9	5	6	9	6	5	3	2	5
gemiddeld besteedbaar inkomen van part. huishoudens	2006	27	26	25	31	30	24	28	30	38	37	29
bijstandsuitkering als % van het aantal 15-64-jarigen	2010	4	5	5	2	3	6	3	3	1	0	3

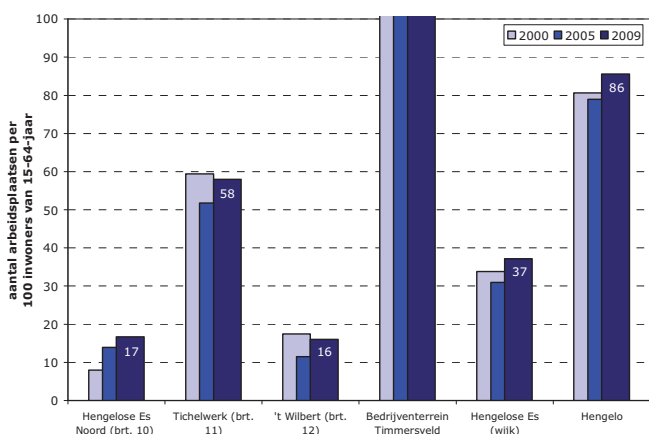
Werkgelegenheid

Van alle vestigingen van instellingen en bedrijven in Hengelo staat 11 procent in de Hengelose Es. In deze 494 vestigingen werken 2.546 personen. De wijk zorgt daarmee voor 6% procent van alle werkgelegenheid in Hengelo. Binnen de Hengelose Es is 45% van de werkgelegenheid te vinden in de buurt Tichelwerk (1.133 banen). De grootste werkgevers in de wijk zijn de scholen op het "Scholeneiland", maar bijvoorbeeld ook 't Iemenschoer, Jonkman Coating, Olympic Gym, en het CWI (allen meer dan 50 werknemers).

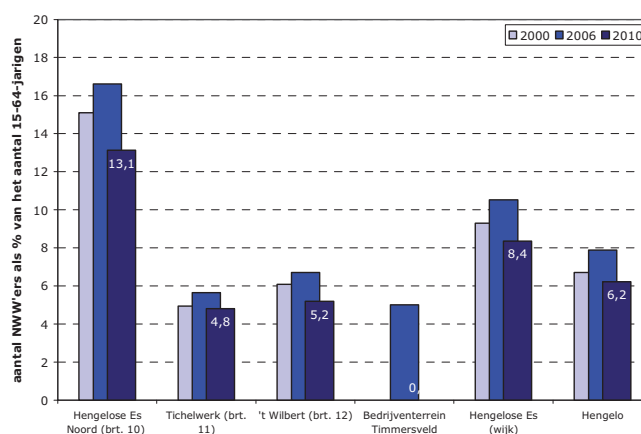
Per 100 inwoners van 15-64 jaar zijn er in de Hengelose Es 37 banen. Dit cijfer is natuurlijk lager dan voor de wijken Binnenstad (294), Woolde (345) en Wilderinkshoek (179). Alleen de wijken Hasseler Es (14), Slangenbeek (16) en Noord (23) kennen minder banen per 100 inwoners van 15-64 jaar.

Het aantal banen in de Hengelose Es is in de periode 2000 – 2005 gedaald met 186 banen (-8%). Deze daling werd in de jaren 2005 – 2009 gevolgd door een toename met 400 banen (+19%). Al met al is het aantal banen in de periode 2000 - 2009 zo met 9% toegenomen. Voor de totale gemeente was dit duidelijk minder, namelijk 6%. Op dit punt heeft de wijk zich dus gunstiger ontwikkeld dan Hengelo totaal.

Figuur 12: Werkgelegenheid bij bedrijven en instellingen, 2000 – 2009.

Figuur 13: Werkloosheid, 2000 – 2010 *)

*) Het betreft het aantal niet-werkende werkzoekenden per 100 15-64-jarigen

Werkloosheid

Per 1-1-2010 waren 577 inwoners van de Hengelose Es bij het CWI ingeschreven als niet-werkend werkzoekende (NWW'er). Dit is 8,4% van het aantal 15-64-jarigen. Voor de totale gemeente bedraagt dit percentage 6,2%. De buurt Hengelose Es Noord heeft per 100 15-64-jarigen maar liefst 13 NWW'ers. In de buurten Tichelwerk (5) en 't Wilbert (5) is dit cijfer duidelijk lager.

In de jaren 2000-2006 nam het aantal NWW'ers in de Hengelose Es met 13% toe, gevolgd door een afname met 20%. Per saldo lag het aantal NWW'ers in de wijk in 2010 zo'n 10% lager dan in 2000. Voor de totale gemeente was dit 8% lager. Op dit punt heeft de wijk zich dus gunstiger ontwikkeld dan Hengelo totaal.

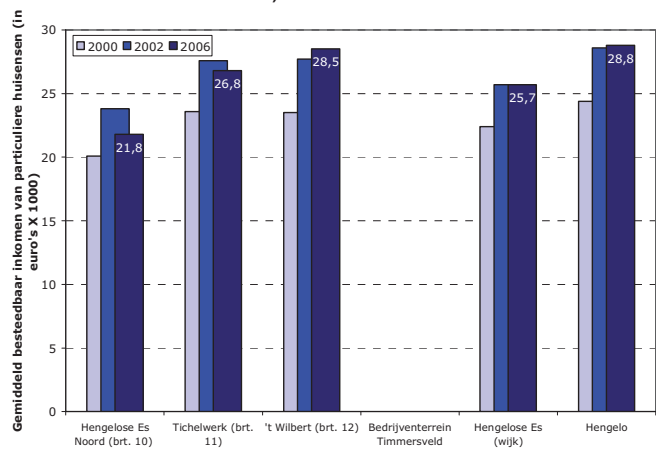
Inkomen

Het gemiddeld besteedbaar jaarinkomen van huishoudens in de Hengelose Es ligt op € 25.700,- (inkomensgegevens 2006). Hiermee hebben de inwoners van Hengelose Es zo'n 11 procent minder te besteden dan de gemiddelde Hengeloër. Tussen de drie woonbuurten bestaan echter inkomensverschillen. De huishoudens in 't Wilbert hebben met een gemiddeld inkomen van € 28.500 het meest te besteden. Dit is ongeveer het Hengelose gemiddelde (€ 28.800). Het gemiddeld inkomen van bewoners in Tichelwerk ligt met € 26.800,- zo'n 7% onder het gemiddelde. De bewoners van de Hengelose Es Noord hebben met € 21.800,- het minst te besteden. Dit is exact € 7.000 minder per jaar, ofwel zo'n € 580 per maand.

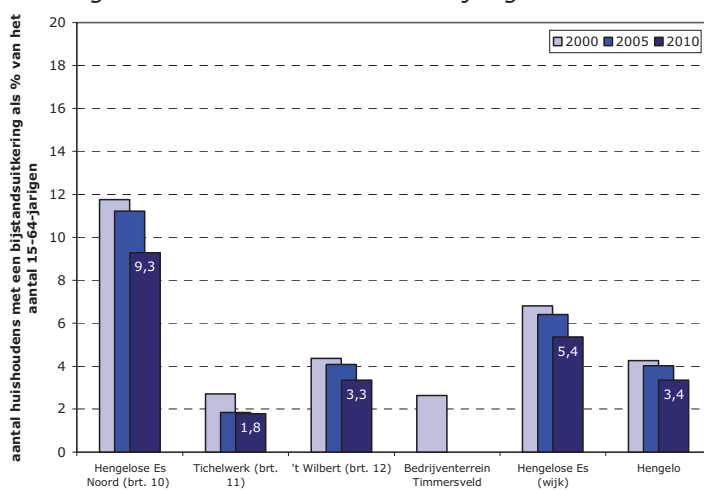
Bijstanduitkeringen

Per 1 januari 2010 telde Hengelo 1.776 huishoudens met een bijstandsuitkering (WWB, IOAW/Z). Hiervan woonde 21% in de Hengelose Es. Per 100 personen van 15-64 zijn er in de Hengelose Es 5,4 bijstandsuitkeringen. Dit is wat hoger dan het gemiddelde voor Hengelo (3,4). Dit hoge aantal bijstandsuitkeringen komt voor rekening van de Hengelose Es Noord (9,3). De buurten Tichelwerk (1,8) en 't Wilbert (3,3) zitten juist onder het gemiddelde.

Figuur 14: Gemiddeld besteedbaar inkomen van huishoudens, 2000-2006.

Figuur 15: Aantal huishoudens met een bijstandsuitkering als % van het aantal 15-64-jarigen

6 Weten

Centrale punten voor 'weten' in de Hengelose Es

<p>Potentie Uitgebreid aanbod basisscholen</p>	<p>Aandacht Peuterspeelzaalwerk Laag Opleidingsniveau ouders</p>
---	---

Peuterspeelzalen en kinderdagverblijven

In de Hengelose Es was per 1-10-2009 één peuterspeelzaal. Hier waren toen 38 peuters geplaatst. Dit is 14% van het aantal 2/3-jarigen. Binnen Hengelo is dit cijfer buitengewoon laag. De deelname in de wijk Berflo Es ligt al meer dan twee keer zo hoog (29%). Gemiddeld over de hele stad was de deelname 39%. Over de hele linie is er sprake van een daling bij de peuterspeelzalen, gecombineerd met een vergelijkbare toename bij de kinderdagverblijven. In de Hengelose Es zijn er per 100 kinderen 26 kindplaatsen in kinderdagverblijven. Dit is bijna het Hengelo's gemiddelde (28). Ook de capaciteit van de buitenschoolse opvang blijft iets achter bij het stedelijk gemiddelde.

Basisonderwijs en speciaal onderwijs

De Hengelose Es telt vijf basisscholen, met in totaal 1.052 leerlingen (cursusjaar 2009/10). Dit aantal is iets hoger dan in 2004/05 (993) en 1999/00 (963). Voor een deel wordt deze toename veroorzaakt door een hogere basisgeneratie (4 t/m 12-jarigen). Een andere oorzaak is de toegenomen belangstelling voor de scholen in de wijk. De totale belangstelling steeg van 93% in 2004/05 tot 98% in 2009/10. Dit duidt er op dat de meeste kinderen in de eigen wijk op school zitten.

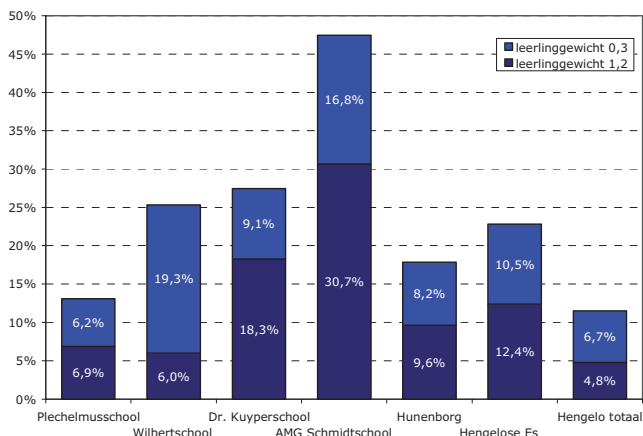
Veel ouders met een laag opleidingsniveau

Van de 1.052 basisschoolkinderen in de wijk heeft zo'n 23% ouder(s) met maximaal 2 leerjaren voortgezet onderwijs. Binnen deze groep gaat het deels om kinderen, waarvan de ouders maximaal (speciaal) basisonderwijs of (v)so-zmlk hebben gevolgd (12%), en deels om kinderen waarvan de ouder(s) maximaal twee jaar lbo/vbo, praktijkonderwijs, of vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg hebben (11%). Vergeleken met Hengelo totaal zijn dit vrij hoge percentages. De AMG Schmidtschool heeft zelfs de meeste laag opgeleide ouders van heel Hengelo. Ook de Plechelmusschool heeft ook nog meer laagopgeleide ouders dan het gemiddelde voor heel Hengelo.

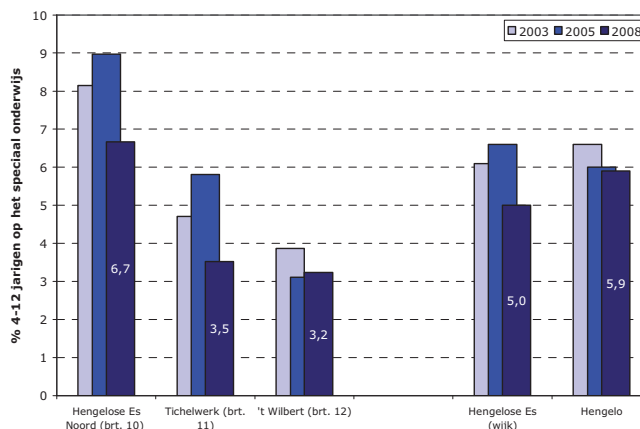
Speciaal onderwijs rond stedelijk gemiddelde

Van de 4 t/m 12 jarigen volgt 5% speciaal onderwijs. Dit is iets onder het stedelijk gemiddelde (5,9%). In figuur 17 is te zien dat de buurt Hengelose Es Noord naar verhouding meer kinderen in het speciaal onderwijs heeft, en de buurten Tichelwerk (3,5%) en 't Wilbert (3,2%) duidelijk minder.

Figuur 16: Percentage kinderen met een leerlinggewicht, 2009/10.

Figuur 17: Percentage kinderen in het speciaal onderwijs per buurt, 2003-2008.

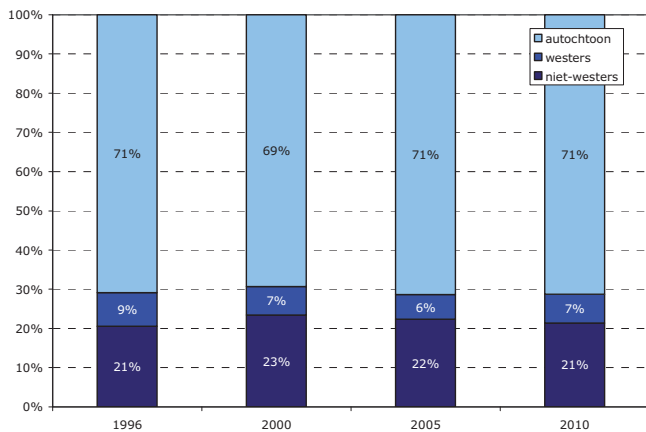
Relatief veel allochtone kinderen

Eén op de vijf kinderen in de wijk (21%) heeft een niet-westerse etniciteit. Een niet-westerse etniciteit wil zeggen dat minimaal één van beide ouders bijvoorbeeld in Turkije geboren is. Dit wil niet zeggen dat er dan meteen sprake is van taalproblemen, maar het is wel goed om er op deze plek even aandacht aan te besteden. Nog eens 7% heeft een westerse etniciteit. De overige 71% heeft ouders, die beide in Nederland geboren zijn. Het percentage niet-westerse kinderen in de wijk (21%) ligt duidelijk hoger dan het Hengelose gemiddelde (15%). Maar het aandeel ligt lager dan in de wijken Noord (26%) en Groot-Driene (25%).

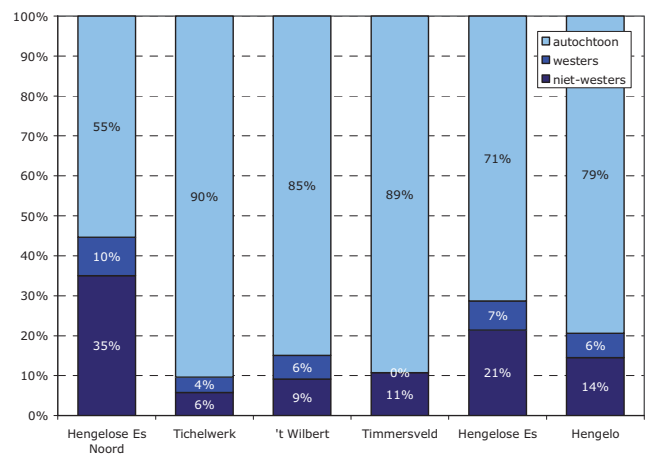
Het feit dat een kind een niet-Nederlandse etniciteit heeft, wil niet zeggen dat een kind onvoldoende de Nederlandse taal beheerst. Het relatief hoge aantal allochtone kinderen in de Hengelose Es Noord geeft echter wel een sterke indicatie dat taalachterstanden op jonge leeftijd hier vaker voorkomen dan gemiddeld. VVE en extra aandacht op school hebben ten doel deze achterstand in een vroeg stadium op te heffen.

De inzet die gepleegd wordt om kinderen in verschillende wijken en buurten taalachterstanden in te laten lopen, is in deze wijkanalyse niet in beeld gebracht. In de nog te ontwikkelen Onderwijsmonitor zal hiervoor wel aandacht moeten zijn.

Figuur 18: Aantal (in %) 4 t/m 12 jarigen naar etnische herkomst, 1996 – 2010.

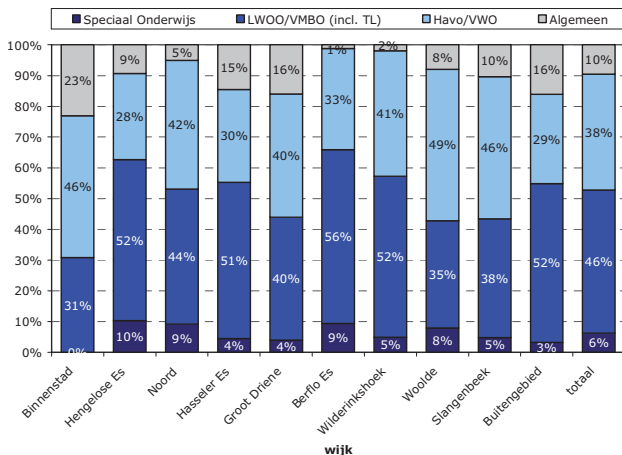
Figuur 19: Aantal (in %) 4 t/m 12 jarigen naar etnische herkomst en buurt, 2010.

Schoolniveau 15-jarigen

Het onderwijsniveau dat de kinderen uit de Hengelose Es volgen is door de bank genomen iets lager dan gemiddeld. Zo volgt van de 15-jarigen 10% speciaal onderwijs, en 52% zit op het VMBO. Voor de hele gemeente liggen deze percentages op 6% en 46%.

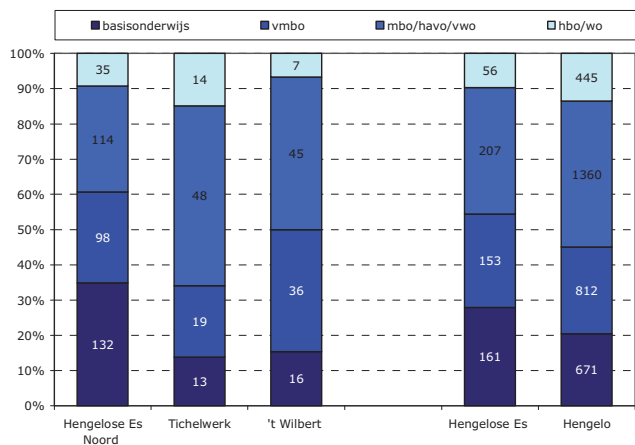
Figuur 20: Schoolniveau 15-jarigen, 1-10-2009.

Opleidingsniveau NWW'ers

Al eerder kwam al naar voren dat de wijk Hengelose Es een verhoudingsgewijs hoge werkloosheid kende. Dit komt voor rekening van de Hengelose Es Noord, waar 13,1% van de 15-64-jarigen als niet-werkende werkzoekende (NWW'er) is ingeschreven bij het UWV. Voor een flink deel gaat het om mensen met een zeer laag opleidingsniveau; 35% van de NWW'ers uit de Hengelose Es Noord heeft alleen basisonderwijs. Per 1-1-2010 ging het in totaal om 132 personen

Figuur 21: Schoolniveau niet-werkende werkzoekenden, 1-1-2010.

7 Welzijn

Centrale punten voor 'welzijn' in de Hengelose Es

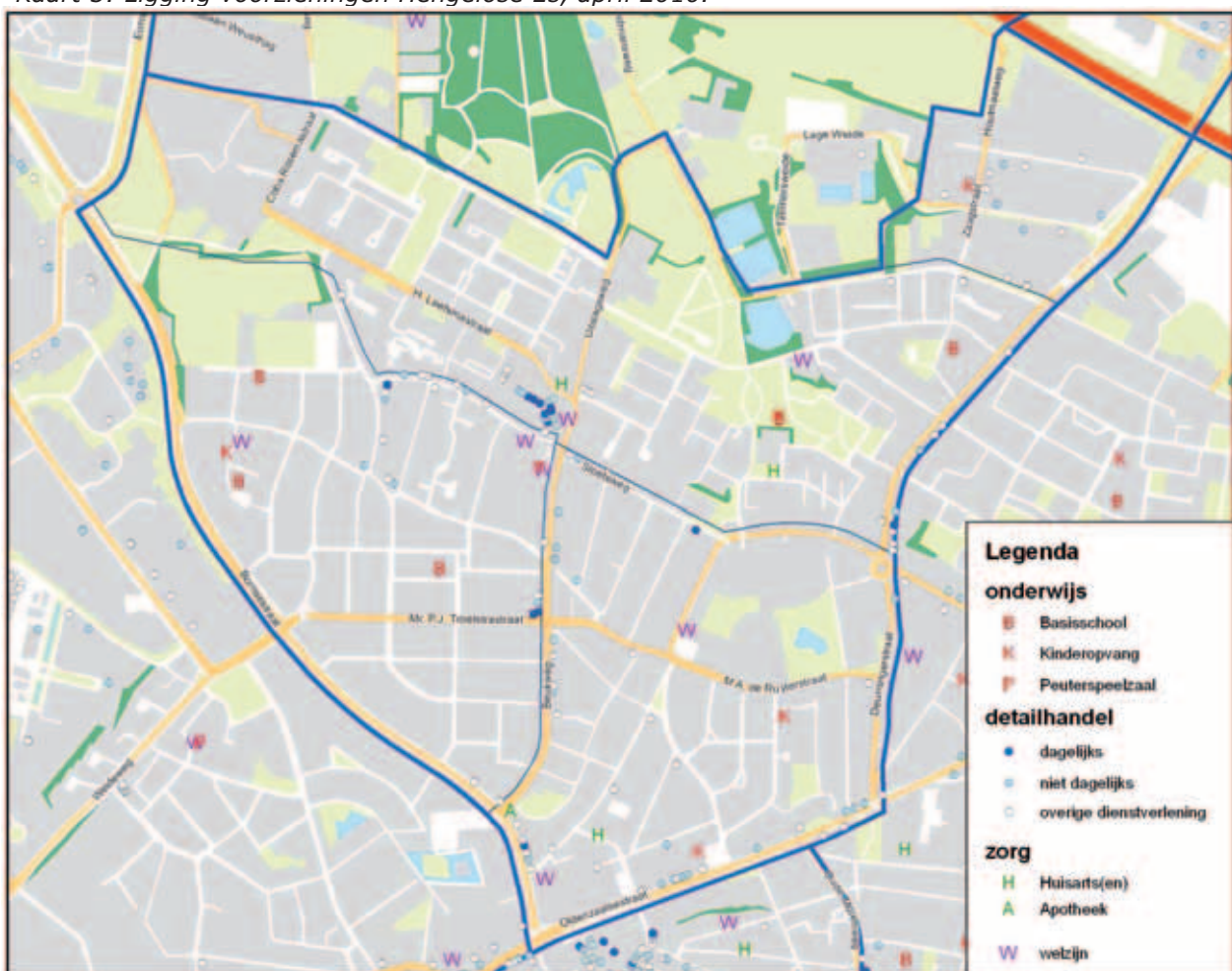
<p>Potentie Centrale winkelvoorzieningen Nabijheid gezondheidsvoorzieningen</p>	<p>Aandacht Sociale cohesie Veel éénoudergezinnen Verloedering / vandalisme Woninginbraken Onveiligheidsgevoelens</p>
--	--

Bereikbaarheid voorzieningen

Veel voorzieningen (winkelcentrum, gezondheidscentrum) liggen vrij centraal in de wijk, andere net buiten de wijk, vooral in de Binnenstad (zie kaart 3). Voor veel mensen zijn de aldaar gevestigde supermarkten de dichtstbijzijnde plekken om de dagelijkse boodschappen te doen. Hierdoor kan het winkelcentrum ook een functie vervullen als de centrale ontmoetingsplek in de wijk.

Met name voor de ouderen in bijvoorbeeld 't Wilbert kunnen de afstanden tot de (wijk)voorzieningen een probleem worden. Boodschappen kunnen ook wel aan huis gebracht worden, maar dit levert maar weinig mogelijkheden tot sociaal contact op. Het belang wordt onderstreept dat 'jongere ouderen' een netwerk in de buurt opbouwen, zodat ze op het moment dat ze minder mobiel worden er niet alleen voor staan.

Kaart 3: Ligging voorzieningen Hengelose Es, april 2010.

De afstand, die bewoners moeten afleggen om van bepaalde voorzieningen gebruik te kunnen maken, zijn hierdoor meestal niet zo groot. Per saldo scoort de wijk op dit punt zeer goed, bijna even goed als de Binnenstad. (zie tabel 5).

Tabel 5: Gemiddelde afstand (in km's) tot voorzieningen, Hengelose Es vergeleken (2008).

	jaar	Binnenstad	Hengelose Es	Noord	Hasseler Es	Groot Driene	Berflo Es	Wilderinkhoek	Woelde	Siangenbeek	Buitengebied	Hengelo
huisartsenpraktijk	2008	0,6	0,5	0,5	1,0	0,7	0,6	1,2	0,8	0,9	3,4	0,9
huisartsenpost	2008	2,1	2,6	3,5	6,0	4,4	2,8	1,1	1,4	5,7	5,9	3,6
apotheek	2008	0,5	0,8	0,6	1,0	0,9	0,6	0,8	0,8	0,9	3,5	0,9
ziekenhuis	2008	1,7	2,2	3,1	5,6	3,9	2,6	1,2	1,0	5,3	5,6	3,3
fysiotherapeut	2008	0,4	0,4	0,5	0,8	0,6	0,6	0,5	0,5	0,8	1,6	0,6
grote supermarkt	2008	0,5	0,6	0,8	0,8	0,7	0,5	0,7	0,7	0,9	3,3	0,8
overige dagelijkse levensmiddelen	2008	0,2	0,4	0,5	1,1	0,5	0,4	0,4	0,6	0,9	2,8	0,7
warenhuis	2008	0,4	1,4	1,6	4,3	2,2	1,5	1,8	1,4	4,1	5,6	2,4
Basisonderwijsschool	2008	0,6	0,6	0,5	0,6	0,4	0,5	0,6	0,8	0,7	1,4	0,6
VO-School	2008	1,0	0,8	1,0	3,5	1,0	1,6	2,0	0,6	3,5	5,0	1,9
VMBO-school	2008	1,0	0,8	1,0	3,5	1,3	1,6	2,0	0,6	3,5	5,4	2,0
HAVO/VWO-school	2008	1,2	0,8	1,0	3,5	1,3	1,6	2,2	1,0	3,6	5,5	2,1
bibliotheek	2008	0,6	1,6	1,6	1,3	2,1	1,5	2,1	1,7	2,2	5,1	1,8

Levensloop bestendig wonen

Van de huurwoningen van Welbions in de wijk Hengelose Es is zo'n 17% levensloopgeschikt. Dit zijn in totaal 390 woningen. Bij deze woningen gaat het vooral om etagewoningen in Tichelwerk (224). Daarnaast in de Hengelose Es Noord nog 114 levensloopgeschikte woningen, en in 't Wilbert nog eens 52.

Voor veel van de levensloopbestendige woningen in Tichelwerk geldt overigens dat ze voor wat betreft de winkelvoorzieningen niet zijn aangewezen op het winkelcentrum Hengelose Es, maar kunnen profiteren van de relatieve nabijheid van de binnenstad met onder andere winkelcentrum Thiemsbrug.

Het aantal benodigde levensloopbestendige woningen in zowel huur als koop, daar is geen eenduidig beeld van te geven. Dit hangt er onder andere vanaf op welke leeftijd men dergelijke woningen betreft, en hoe lang men er vervolgens in blijft wonen.

Beperkte sociale cohesie

Al eerder bleek dat de 'sociale cohesie' voor de wijk Hengelose Es (6,2) op het niveau zit van de gemeente Hengelo als geheel (6,2). Deze score is samengesteld uit de antwoorden op de volgende vier uitspraken, waarmee men het helemaal mee eens - helemaal mee oneens kan zijn. De uitspraken waren: 'de mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks', 'in deze buurt gaat men op een prettige manier met elkaar om', 'ik woon in een gezellige buurt met veel saamhorigheid', en 'ik voel mij thuis bij de mensen in deze buurt.' De buurt Hengelose Es scoort op dit punt wat lager, namelijk (5,6).

De score 'sociale cohesie' voor de wijk lag in 2003 nog aanmerkelijk hoger (6,5), maar is geleidelijk gedaald. Ditzelfde beeld geldt overigens voor het totaal van de gemeente Hengelo, en is ook in veel andere gemeenten aan de orde.

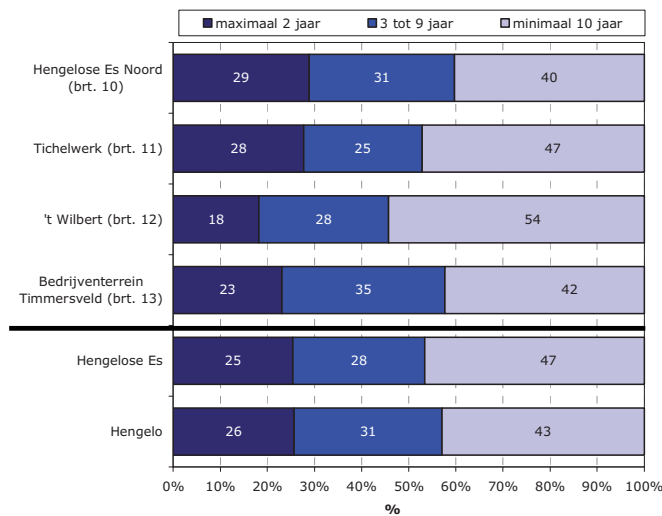
Sociale cohesie beperkt zich vaak tot de eigen groep, volgens sommige geïnterviewden. Ouderen die al langer in de buurt wonen kennen de andere ouderen wel. Hetzelfde geldt voor allochtonen van dezelfde groep. "Maar er wonen ook mensen, die het niet uit maakt waar ze wonen, die op zich niks met de Hengelose Es hebben."

Woonduur

Bijna de helft (47%) van de hoofdbewoners van de Hengelose Es woont 10 jaar of langer in zijn huidige woning. Nog eens 28% woont inmiddels 3 t/m 9 jaar op het huidige adres. Het resterende kwart van de inwoners (25%) woont maximaal 2 jaar op het huidige adres. Op dit punt wijkt de Hengelose Es maar weinig af van het stedelijk gemiddelde. Op buurtniveau zien we dat het 't Wilbert naar verhouding veel

mensen kent, die 10 jaar of langer in de wijk wonen. De Hengelose Es Noord (29%) en Tichelwerk (28%) kennen een grotere groep, die er nog maar kort wonen.

Figuur 22: Woontuur hoofdbewoner op adres, Hengelose Es vergeleken, 1-1-2010.

Veel doorstroom in flats in Hengelose Es zonder lift

De gemiddelde woontuur van de huurders van Welbions is het hoogst in de eengezinswoningen in Tichelwerk (14 jaar) en 't Wilbert (12 jaar). In de etagewoningen (met en zonder lift) in de Hengelose Es Noord ligt dit aanzienlijk lager (7 jaar). De mutatiegraad was over de hele wijk genomen 8% in 2009 en 10% in 2008. De eengezinswoningen in de buurten Hengelose Es Noord, Tichelwerk en 't Wilbert kenden in 2009 alle een mutatiegraad van 6%. De mutatiegraad van de etagewoningen in de Hengelose Es Noord kenden in dat jaar een mutatiegraad van 13-14%.

Verloedering ligt op de loer

In de Integrale Veiligheidsmonitor 2009 zijn nog enkele andere indicatoren te vinden, die nauw raken aan de manier waarop mensen bij elkaar en bij de buurt betrokken zijn. Deze zijn weergegeven in tabel 6. Op één punt komt de wijk er in negatieve zin naar voren, de verloedering. De score verloedering is samengesteld uit de volgende vier situaties waarvoor men kon aangeven of deze vaak, bijna nooit of nooit voorkomen; 'bekladding van muren en/of gebouwen', 'vernieling van telefooncellen', 'rommel op straat', 'hondenpoep op straat'. De score voor de wijk (3,4) is slechter dan het Hengelo's gemiddelde (3,0). Voor de buurt Hengelose Es Noord is de score zeer slecht (4,3). Deze waarde is slechter dan in de Veldwijk (3,9), de Berflo Es Zuid (4,0) en de Binnenstad (3,9).

Dat verloedering en (gevoelens van) onveiligheid vaak hand in hand gaan, werd tijdens de interviews geïllustreerd door het voorbeeld dat er vanuit flats regelmatig voorwerpen naar beneden gegooid worden. Dit kan er toe leiden dat voetgangers hun vaste looproutes gedurende lange tijd mijden. Bovendien drukt het een stempel op hele flats en de bewoners.

Over de voorzieningen voor jongeren is men wat tevredener dan gemiddeld. Toch is hier ook maar een kleine minderheid (28%) van de inwoners (zeer) tevreden over.

Tabel 6: Enkele kengetallen Integrale Veiligheidsmonitor, Hengelose Es vergeleken, 2009.

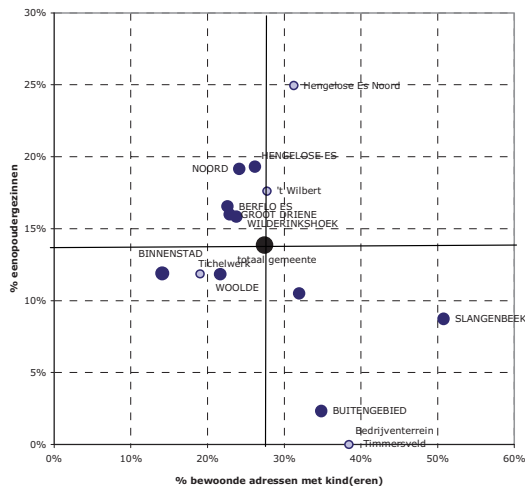
	jaar	Binnenstad	Hengelose Es	Noord	Hasseler Es	Groot Driene	Berflo Es	Wildershoek	Woolde	Slangenbeek	Buitengebied	Hengelo
Sociale cohesie (score 0 - 10)	2009	5,7	6,2	5,8	6,2	6,0	5,5	6,5	6,1	6,5	7,7	6,2
Actief geweest om de buurt te verbeteren (%)	2009	25	23	15	11	20	15	20	15	24	27	18,1
Verloedering (score 0 - 10)	2009	3,9	3,4	3,2	3,4	2,9	3,6	2,5	2,6	2,8	2,2	3,0
Fysieke kwaliteit woonomgeving (score 0 - 10)	2009	5,3	5,7	5,8	6,1	6,0	5,0	5,8	6,1	6,5	5,0	5,9
Speelmogelijkheden -% (zeer) tevreden	2009	34	40	48	59	47	35	55	53	66	31	50
Voorzieningen voor jongeren -% (zeer) tevreden	2009	14	28	26	28	18	15	16	14	35	10	23

Bron: Veiligheidsmonitor Hengelo 2009.

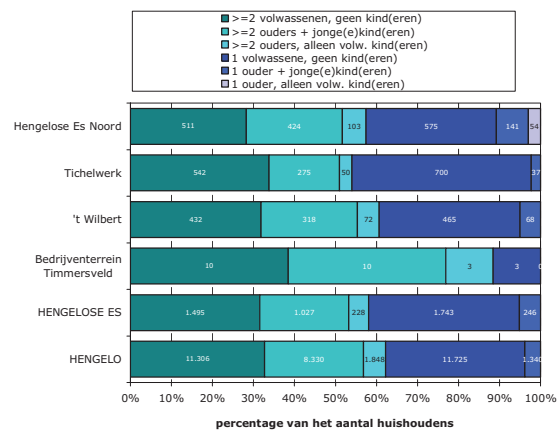
Veel éénoudergezinnen

Per 1 januari 2010 telde de wijk Hengelose Es 4.862 bewoonde adressen. Eén op de vier huishoudens in de Hengelose Es heeft thuiswonende kinderen in de leeftijd 0 t/m 17 jaar. In één op de vijf gevallen (19%) ging het om een éénoudergezin. Dit percentage éénoudergezinnen is duidelijk hoger dan het Hengelose gemiddelde (14%).

Figuur 23: Kinderrijkheid en éénoudergezinnen, Hengelose Es vergeleken, 1-1-2010

Figuur 24: Huishoudenssamenstelling Hengelose Es vergeleken, 1-1-2010

Huurachterstand

Huurachterstanden komen vooral voor binnen de Hengelose Es Noord. Zo'n 2,4% van de huur was in 2009 achterstallig. In de buurten Tichelwerk (0,3%) en 't Wilbert (0,6%) komt dit in veel mindere mate voor. In totaal waren er in 2009 13 ontruiming, op één na allemaal in de Hengelose Es Noord.

Gevoel van onveiligheid relatief hoog

Op het punt van de veiligheidsgevoelens komt de wijk Hengelose Es wat minder goed naar voren. Voor Hengelose begrippen is er sprake van wat meer overlast, dreiging en gevoelde onveiligheid.

Het kengetal overlast wordt in de veiligheidsmonitor berekend uit vragen naar vormen van sociale overlast, die in meer of mindere mate als overlastgevend aangemerkt kunnen worden, namelijk: 'dronken mensen op straat', 'overlast van groepen jongeren', 'drugsoverlast', 'mensen die op straat worden lastiggevallen'. Het kengetal overlast bedraagt in de Hengelose Es 1,9, vergelijkbaar met de Berflo Es.

Voor het kengetal dreiging is naar de volgende acht vormen van overlast in de buurt gevraagd, die in meer of mindere mate als bedreigend kunnen worden ervaren. Deze zijn 'overlast van groepen jongeren',

'drugsoverlast', 'jeugdcriminaliteit', 'vrouwen en meisjes worden nagefloten', 'gewelddelicten', 'bedreiging', 'mensen die op straat worden lastiggevallen', 'straatroof'. Het kengetal dreiging bedraagt in de Hengelose Es 1,1. Ook deze waarde is vergelijkbaar met de Berflo Es.

Bijna één op de vijf (18%) van de inwoners voelt zich in de eigen buurt wel eens onveilig. Dit is wat meer dan het gemiddelde van de gemeente Hengelo (14%). Toch scoort de Hengelose Es ook hier weer bij de drie slechtste wijken.

In alle interviews wordt onveiligheid spontaan genoemd. En dan wordt eigenlijk altijd gewezen naar de Hengelose Es Noord.

Multi-probleemgezinnen worden ook vaak genoemd. Uit de statistische informatie in deze wijkanalyse is echter niet goed te distilleren hoe groot deze groep is. In de voorgaande paragrafen is beschreven dat in de Hengelose Es Noord veel problemen vaker voorkomen dan gemiddeld in Hengelo. Volgens de geïnterviewden zijn het dus vaak dezelfde huishoudens, die meerdere problemen hebben.

Op het punt van het feitelijk slachtofferschap behoort de Hengelose Es bij de middenmoot. Bijna één op de drie inwoners is in de voorgaande 12 maanden slachtoffer geworden van een misdrijf, al dan niet in de eigen buurt. Voor de hele gemeente Hengelo is dit 25%.

De mening van de burgers over het functioneren van de politie is in de Hengelose Es heel gemiddeld. De schaalscore bedraagt 5,4 (0 = laag, 10 = hoog). De score wordt bepaald aan de hand van de reacties op de volgende uitspraken: 'de politie doet in deze buurt haar best', 'biedt de burgers in deze buurt bescherming', 'reageert op de problemen hier in de buurt', 'bekeurt hier te weinig', 'pakt de zaken in deze buurt efficiënt aan', 'heeft contact met de bewoners uit de buurt'.

Tabel 7: Kengetallen t.a.v. de veiligheid uit de Integrale Veiligheidsmonitor, Hengelose Es vergeleken, 2009.

	jaar	Binnenstad	Hengelose Es	Noord	Hasseler Es	Groot Driene	Berflo Es	Wilderinkshoek	Woolde	Slangenbeek	Buitengebied	Hengelo
Kengetal overlast	2009	4,1	1,9	1,5	0,8	0,7	1,9	0,9	1,5	0,7	0,7	1,3
Kengetal dreiging	2009	2,1	1,1	0,9	0,6	0,4	1,0	0,5	0,7	0,6	0,5	0,7
% dat zich wel eens onveilig voelt (in eigen buurt)	2009	29	18	16	11	9	23	11	7	11	15	14
Percentage slachtofferschap totaal.	2009	39	30	31	23	23	30	32	24	12	15	25
Functioneren van de politie (score 0 - 10)	2009	4,9	5,4	5,1	5,4	5,3	5,0	5,3	5,4	5,8	4,9	5,4

Bron: Veiligheidsmonitor Hengelo 2009.

Veel woninginbraken en vandalisme

In de vorige paragraaf bleek dat de Hengelose Es qua 'feitelijk slachtofferschap' tot de middenmoot behoort. Ditzelfde geldt voor de 'objectieve veiligheid', zoals die naar voren komt uit de politieregistraties. Tabel 8 bevat het aantal misdrijven per 1.000 inwoners. Per 1.000 inwoners waren er 51,4 misdrijven in 2009. Met deze waarde behoort de Hengelose Es niet tot de drie wijken met de slechtste score (Binnenstad, Woolde en Buitengebied), maar ook niet tot de drie wijken met de beste score (Hasseler Es, Groot Driene en Slangenbeek).

Per type misdrijf verschilt het beeld enigszins. Zo behoort de wijk tot de drie slechtste wijken in de categorie diefstal huis (woninginbraken), lichamelijke integriteit (mishandeling e.d.), vernieling openbare ruimte, overige leefbaarheid, wapenhandel en openbare orde.

Tabel 8: Aantal misdrijven per 1.000 inwoners, Hengelose Es vergeleken, 2009.

	wijk										totaal
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9 n.b.	
m.b.t. veiligheid	492,5	29,1	24,3	12,6	22,2	33,2	27,1	33,7	7,4	28,3	37,8
diefstal huis (per 1.000 woningen)	11,5	14,1	10,9	7,8	10,7	14,9	7,3	11,5	3,7	7,9	10,2
diefstal straat	318,1	10,9	10,2	4,5	8,8	11,1	10,5	15,1	1,7	10,5	18,5
lichamelijke integriteit	99,0	6,9	5,9	2,7	3,4	7,4	5,5	4,7	2,0	6,3	7,7
overige veiligheid	69,1	4,8	2,8	2,2	4,9	6,4	7,6	8,4	2,5	8,9	6,9
m.b.t. leefbaarheid	109,6	17,2	11,7	7,9	8,2	10,7	11,1	27,0	4,3	11,5	14,8
drugs/drankoverlast	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
vernieling c.q. zaakbeschadiging openbare ruimte	47,1	11,5	9,2	6,5	3,4	7,4	4,9	13,3	3,2	7,9	8,5
overlast uitgaansgelegenheden/horeca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
diefstal/inbraak bedrijven en instellingen	55,4	5,1	2,5	1,2	4,7	3,1	5,2	13,0	0,8	2,6	5,6
milieu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	1,0	0,0
overige leefbaarheid	7,1	0,6	0,0	0,2	0,1	0,1	1,0	0,6	0,3	0,0	0,6
m.b.t. maatschappelijke integriteit	73,1	5,2	3,4	2,6	3,8	4,6	6,5	7,8	1,7	12,6	6,6
drugshandel	6,3	0,6	0,6	0,2	0,4	0,6	0,3	1,1	0,3	0,0	0,6
mensensmokkel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
wapenhandel	5,1	0,4	0,3	0,3	0,0	0,1	0,2	0,3	0,1	0,0	0,4
fraude	11,0	0,9	0,8	1,1	0,3	0,9	2,4	2,5	0,8	2,6	1,5
weg	15,3	2,6	1,2	0,5	2,4	2,7	2,9	3,1	0,3	9,4	2,4
openbare orde	21,6	0,5	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,1	0,5	1,0
overige maatschappelijke integriteit	13,7	0,2	0,1	0,2	0,3	0,0	0,3	0,4	0,1	0,0	0,6
totaal	675,2	51,4	39,4	23,1	34,1	48,5	44,7	68,4	13,4	52,5	59,2

In 2009 werden door de politie 548 misdrijven geregistreerd in de Hengelose Es. Voor de hele gemeente bedroeg dit cijfer 4.787. Dit betekent dat zo'n 11% van alle misdrijven in Hengelo in de wijk Hengelose Es plaatsvindt. Van alle Hengelose inwoners woont 13% in de Hengelose Es.

Inbraakcijfers (en andere criminaliteitscijfers) vertonen vaak pieken en dalen. De relatieve positie van een wijk is op dit punt dus echt een momentopname. Een wijk kent soms een hele serie inbraken, die ook weer stopt als er een verdachte is aangehouden.

8 Synthese en SWOT-tabel

Hieronder worden de onderwerpen uit de klaverbladen Wonen, werken, weten, en welzijn in samenhang met elkaar beschouwd, gevolgd door specifieke aandacht voor verschillende doelgroepen van beleid: jongeren, ouderen, lage inkomens naar de vier klaverbladen te kijken. Op deze plek is ook ruimte voor interpretatie en een zekere mate van interpretatie en subjectiviteit van de zijde van de auteur.

Algemeen beeld van de wijk

De Hengelose Es ligt vrij centraal binnen Hengelo. Vanuit de wijk is de binnenstad van Hengelo nooit ver weg, en veel andere wijken liggen ook op korte afstand. Door de centrale ligging geldt ook dat veel mensen, die niet zelf in de wijk wonen, er wel eens doorheen komen. Bijvoorbeeld over één van de radialen (Bornsestraat of Oldenzaalsestraat/Deurningerstraat) of over de 'oost-westverbinding' Mr. P.J. Troelstrastraat – M.A. de Ruyterstraat - Sloetsweg. Op deze manier ontstaat snel een beeld van het vooroorlogse deel van de wijk. Om het naoorlogse deel echt te leren kennen, moet binnen de wijk de buurt Hengelose Es bezocht worden.

De buurten verschillen niet alleen qua stedenbouwkundig profiel van elkaar, maar ook qua bevolkingssamenstelling. Zo heeft de buurt Tichelwerk verhoudingsgewijs veel 55+'ers (39%). De buurt Hengelose Es Noord heeft juist veel 0-17-jarigen (25%). Kijken we naar de wijk als geheel, dan komt de leeftijdsopbouw van de wijk sterk overeen met het totaal van de gemeente Hengelo.

Als we de verschillende kengetallen voor de wijk vergelijken met ander wijken, dan is het beeld dat de wijk regelmatig bij de 'slechtste drie' wijken zit. Regelmatig, maar zeker niet voortdurend. Vaak scoort de wijk bij de 'middelste vier'. Dit geldt bijvoorbeeld ten aanzien van de sociale cohesie, de waardering van de woonomgeving en het oordeel over de leefbaarheid. Het oordeel van de bewoners over de veiligheid is wel vrij laag. De wijk behoort op dit punt samen met de Berflo Es en de Binnenstad tot de drie wijken met de laagste score. Goed scoort de wijk op het gebied van voorzieningen. Veel voorzieningen zijn (centraal) in de wijk te vinden of op relatief korte afstand.

Als we de buurten binnen de Hengelose Es vergelijken, dan valt de buurt Hengelose Es Noord vaak wat in negatieve zin op. Dit geldt niet alleen voor de waardering van het wonen, maar ook voor andere zaken. De werkloosheid is er wat hoger, de inkomens liggen lager, het opleidingsniveau van de mensen ligt vaak wat lager, en er is meer doorstroming. Ook is het percentage niet-westerse allochtonen en éénoudergezinnen verhoudingsgewijs hoog. Dat wijk- en buurtproblemen vaak met elkaar samenhangen, staat wel vast. Het is minder gemakkelijk aan te geven hoe dergelijke verbanden precies in elkaar steken en wat de meest effectieve oplossingen.

Tijdens de interviews werd regelmatig gewezen op multi-probleem gezinnen en problemen 'achter de voordeur'. Naast problemen op het gebied van werk en inkomen komen dan bijvoorbeeld ook opvoedingsproblemen voor. Een aanpak, die maar gericht is op het oplossen van één probleem, is dan weinig kansrijk.

Jongeren

Jongeren in de Hengelose Es hebben vaak wat extra aandacht nodig. Een wat groter aandeel groeit op in éénoudergezin, heeft laagopgeleide ouders, en een niet-westerse achtergrond. Dit levert echt niet altijd problemen op, maar het zijn wel degelijk factoren waar rekening mee gehouden dient te worden. Het aantal kinderen in de basisschoolleeftijd zal de komende jaren vrij stabiel blijven. Van ontgroening is in deze wijk dus nauwelijks sprake. De bindende functie die basisscholen kunnen vervullen, loopt in dat opzicht dus geen gevaar.

Ouderen

De groep ouderen zal in de komende jaren wel toenemen, maar in veel minder sterke mate dan in veel andere wijken. Op dit moment is 18% van de inwoners van de Hengelose Es 65 jaar of ouder, dit kan toenemen tot zo'n 20% in 2020. Hoewel de groep dus niet spectaculair in omvang stijgt, is het wel goed om rekening te houden met eisen en wensen van ouderen. De afstanden tot (gezondheids)voorzieningen zijn relatief kort in de wijk, maar een wijk zal meer moeten bieden, om voor ouderen een prettige en aantrekkelijke wijk te zijn. Naast de bereikbaarheid van

(gezondheids)voorzieningen valt te denken aan gelegenheid voor (toevallige) ontmoeting (sociale cohesie), levensloopbestendigheid van woningen. Momenteel is van de huurwoningen van Welbions in de Hengelose Es zo'n 17% levensloop geschikt. In Tichelwerk is de meerderheid van het woningbezit van Welbions levensloopgeschikt, in de Hengelose Es (9%) en 't Wilbert (8%) is het aandeel veel lager.

Werklozen

Binnen de wijk telt vooral de Hengelose Es Noord veel niet-werkende werkzoekenden (NWW'ers). Per 100 15 t/m 64-jarigen zijn er 13 personen bij het CWI/UWV als NWW'er geregistreerd. Vergeleken met wijken als de Hasseler Es (14) en Slangenbeek (16) zijn er in de Hengelose Es vrij veel banen per 100 inwoners in de werkzame leeftijd. Maar die banen worden natuurlijk niet altijd bezet door mensen uit de wijk. Omgekeerd werken er natuurlijk ook mensen uit de wijk elders.

Een flink deel (35%) van de werklozen in de Hengelose Es Noord heeft alleen basisonderwijs. Dit zijn 132 personen, die moeite zullen hebben met het vinden van een passende baan. Scholing kan uitkomst bieden.

Lage inkomens

De Hengelose Es kent een verhoudingsgewijs groot aandeel bijstandsontvangers en niet-werkende werkzoekenden. Voor de wijk als totaal geldt dat de inkomens gemiddeld 11% lager liggen dan voor de hele stad. In de Hengelose Es Noord zelfs 15% minder.

Vrijwel alle huurwoningen van Welbions vallen in de categorie onder 511 euro per maand. Qua kosten is het ook van belang om te vermelden dat de gemiddelde huurwoning in de Hengelose S een D of E label heeft. Een flink aantal (542) heeft een zelfs een F of G label. Dit leidt al snel tot een hoge energierekening, met name voor huishoudens waar overdag ook iemand thuis is. Dit is met name van belang voor lage inkomens, omdat zij sowieso een relatief groot deel van hun inkomen aan energielasten kwijt zijn. Een deel van de woningen met een slechte energiescore wordt binnenkort gesloopt.

Etnische minderheden

Zo'n 14% van de inwoners van de Hengelose Es heeft een niet-westerse achtergrond. Dit percentage kan de komende jaren nog verder toenemen tot zo'n 18%. Een steeds groter deel hiervan zal bestaan uit personen, die in Nederland zijn geboren, onderwijs hebben genoten met bijbehorende diploma's en kwalificaties. Hierdoor kan ook het percentage leerlingen met een 'leerlinggewicht' op termijn wat teruglopen. Nu heeft nog 23% van de kinderen ouders met een (zeer) laag opleidingsniveau.

Sociaal geïsoleerden

Het CBS benoemt een zestal risicogroepen voor sociale uitsluiting. Genoemd worden: laagopgeleiden, mensen met een laag inkomen, eenpersoonshuishoudens, eenoudergezinnen, allochtonen en inwoners van de grote steden. Eerder in deze wijkanalyse zijn deze groepen al aan de orde geweest. Gebleken is dat deze groepen in de Hengelose Es naar verhouding veel voorkomen. Het risico op sociaal isolement is dus verhoudingsgewijs groot. Het is echter niet mogelijk om dit echt goed hard te maken. Een belangrijke signaal is echter wel dat de sociale cohesie binnen de buurt Hengelose Es Noord erg laag is (5,6).

Swot-tabel

Hieronder worden de verschillende sterktes (strengths), zwaktes (weaknesses), kansen (opportunities) en bedreigingen (threats) genoemd van de stad Hengelo en de wijk Hengelose Es. De informatie over de totale gemeente is afkomstig uit bronnen als 'Hengelo 2030' en de 'Atlas voor Gemeenten'. Daarnaast zijn de sterke en zwakke punten van de wijk Hengelose Es geplaatst.

	Hengelo	Hengelose Es
Sterktes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Voorzieningen: aanbod onderwijs, zorg- en welzijn, cultuur, evenementen, sport. ▪ Gevarieerd wonen ▪ Gevarieerd landschap met veel groen en beken ▪ Goede bereikbaarheid ▪ Veilige stad ▪ Weinig eenoudergezinnen ▪ Netwerkstructuren ▪ Weinig laagopgeleiden 	<ul style="list-style-type: none"> - Nabijheid voorzieningen: - Verschillende karakteristieke woonmilieu's - Nabijheid binnenstad en buitengebied - Aanbod basisscholen
Zwaktes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Laag migratiesaldo ▪ Lage huizenprijzen ▪ Weinig uitstraling ▪ Veel werkloosheid ▪ Weinig banen in de omgeving beschikbaar ▪ Milieuproblematiek: geluidsoverlast, luchtverontreiniging en bodemvervuiling 	<ul style="list-style-type: none"> - Sterk accent op goedkope huur - Uitstraling en imago (m.n.Hengelose Es Noord) - Werkloosheid hardnekkig - Mismatch i.v.m. opleidingsniveau - Veiligheid - Imago deel van de wijk
Kansen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Toenemende welvaart en mobiliteit ▪ Inzetten op meer wijk economie ▪ Inzetten op een groenblauwe landschapsstructuur ▪ Wijken toekomstbestendig maken: levensloop-bestendige woningen ▪ Woonservicegebieden realiseren, centraal in de wijken met gezondheidscentrum 	<ul style="list-style-type: none"> - Karakteristieke buurten - 'Broedplaats-milieu' voor starters - Weusthagpark - Nabijheid van (gezondheids) voorzieningen - Herstructurering laagbouw
Bedreigingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vergrijzing ▪ Enigszins krimpgevoelig ▪ Individualisering 	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal 65+'ers neemt licht toe (2010: 18% , 2020: 20%) - Vereenzaming

Bijlage 1:

Overzicht voorzieningen Hengelse Es

Zorgvoorzieningen code	naam	straat	huisnummer	toev.	website	buurt
H(uisartsen)	Huisartsen J.J. Ooms en H.C. Smidt	H. Leefsmastraat	4			10
H(uisartsen)	Oosterhout huisartsenpraktijk, G.M.	Drijscholtenstraat	36			10
H(uisartsen)	Kok huisartspraktijk, M.A.J. de	Eikstraat	13	1		11
A(potheken)	Apotheek Dutmer	Beukweg	2			11
T(andarts)	Tandarts mw. E.H. Blijkschof	H. Leefsmastraat	181			10
T(andarts)	Tandarts Wiggers	Brecklenkamp	22			10
T(andarts)	Tandarts S.W. Feenstra	Dennenbosweg	7			11
T(andarts)	Mondhygiene Praktijk Hengelo	H. Leefsmastraat	9			10
F(yσιο)	Es Medifit	H. Leefsmastraat	2		www.medifit-de-es.nl	10
F(yσιο)	Fysiotherapiepraktijk In Beweging - Locatie Uitslagweg	Uitslagweg	102		www.fibhengelo.nl	10
F(yσιο)	Fysio Plus	Beukweg	89		www.fysioplushengelo.nl	11
F(yσιο)	Chiropractie Hengelo	Hazelaarweg	60			11
F(yσιο)	Rientjes fysiotherapiepraktijk	Sloetsweg	230			11
F(yσιο)	Fysio- en Manuele Therapie Ameide van Zwaneveld	Piet Heinstraat	77			11
F(yσιο)	Fysiotherapie 't Wilbert	Van Osadestraat	53			12
I(nformatie)	Zorgsteunpunt Hengelo	H. Leefsmastraat	21		www.zsmzorg.nl	10
U	Thuiszorg Service Nederland, Hengelo	Bornestraat	48		www.thuiszorgservice.nl	11
U	BTKZorg, Betere Thuis- en KraamZorg	Eikstraat	60			11
V	Centrum Natuurlijk Genezen	Bornestraat	24			11
V	Centrum de gouden zon - Praktijk voor Klassieke Homeopathie	Dr. A. Kuyperstraat	12			12
Onderwijs						
Peuterspeelzaal	Het Esje					
Kinderopvang	Rakkertjes / Rakkers					
Kinderopvang	de Rammelaar					
Kinderopvang	Het Tweede Huis					
Kinderopvang	De Petteflet					
Kinderopvang	De Zeven Bergen					
Basisschool	Dr. A. Kuyperschool					
Basisschool	Wilbertschool, Piramide					
Basisschool	Waarbeek loc. Annie M.G. Schmidt					
Basisschool	Sint Plechelmus					
Basisschool	De Hunenborg					
speciaal onderwijs	't Mozaiek					
speciaal onderwijs	't Iemenschoor					
Voortgezetonderwijs	OSG Montessori College					
Voortgezetonderwijs	OSG Bataafs Lyceum					
Voortgezetonderwijs	Parkcollege De Grundel					
Welzijn						
Ontmoetingsruimte 55+	Appartementencomplex Palet	Uitslagweg	99	1	www.carint.nl	10
Ontmoetingsruimte	Welzijn Doven Twente	Achterhoekse Molenweg	271	11	www.swdt.nl	12
Ontmoetingsruimte	Thiemsbrug Ontmoetingsruimte	Dennenbosweg	2			11
Religieuze voorziening	Apostolisch Genootschap, Gemeente Hengelo	Dennenbosweg	94		www.apgen.nl	11
Speeltuín/buurtvereniging	Buurt en Speeltuínvereniging Hengelse Es	Sloetsweg	273			12
Wijkcentrum	Wijkcentrum De Hengelse Es	Uitslagweg	47		www.de-hengelse-es.nl	11
Religieuze voorziening	Hart / Paus Joannes Rooms Katholieke parochie	Castorweg	2			10
Winkels voor dagelijkse boodschappen						
supermarkt	C1000	Uitslagweg	95	-1		
supermarkt	ALDI-Markt	Uitslagweg	95	-7		
aardappels/groente/fruit	Arjan 's Groente en Fruit	Uitslagweg	93	-9		
brood+banket	Bizim Bakkerij	Mr. P.J. Troelstrastraat	109			
brood+banket	Echte Bakker Wouda	Uitslagweg	93	-7		
drogist	Kruidvat	Uitslagweg	91	-3		
kaas	De Zuivelhoeve	Uitslagweg	91	-7		
minisuper	Hizmet Market	Mr. P.J. Troelstrastraat	115			
reform	Centrum Vitaal	Bornestraat	24			
slagerij	Koekenberg	Deurningerstraat	102			
slijter	Gall & Gall	Uitslagweg	95	-5		
Tabak speciaalzaak	Jan Platvoet	Sloetsweg	181			
vis	Ben's Visheukske	Sloetsweg	355			

Bron: Gemeente Hengelo, Voorzieningenkaart 2010.

Bijlage 2: Literatuur

Wijkanalyse Hengelose Es 2004, Gemeente Hengelo;
Hengelo 2030, Gemeente Hengelo;
Welstandsnota 2004, Gemeente Hengelo;
Atlas voor gemeenten 2010.

Bijlage 3: Geïnterviewden

Welbions: Natasha Koenen, Henk Braakhuis, Joop Hanterink, Frank Ufkes
Politie: Tim Segerink, Michiel Snippe.
Wijkcentrum Hengelose Es: Joop Kesler
Scala: Roy Prins, Dogan Erdogan
Plechelmusschool: Anneke Kuipers
't Geerdink: Fieneke Peters
Carint: Wil Backers
SWOH: Joke Brinkman
Huisartsen: Dr. Ooms en Dr. Oosterhout
Bewonersorganisatie Hengelo Midden: Christine Kouwenbergh, Eric Siemelink
C1000: Willem Boddeman
Bewoners: Gert-Jan Burger, Gert-Jan Kreijenveld

Stadhuis
Burg. Jansenplein 1

Stadskantoor Hengelo
Hazenweg 121

Postadres:
Postbus 18,
7550 AA Hengelo

Telefoon:
(074) 245 98 76

Internet:
www.hengelo.nl

E-mail:
gemeente@hengelo.nl